

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

Tartalom: Közgyűlésünk és az alapszabályok módosítása. Az összetett másasalhangzók egyszerűsítése, Varga Antaltól. Morelli Gusztáv fametsző művészünk halála, Stalla Mártontól. Az angol s amerikai iparművészeti rajzoktatás, Pollák Auréltól. Ellehetnénk-e a betűöntői ornemens nélkül? A sokszorosító ipar állapota Olaszországban. A száraz stereotípálási módszer történetéből. A rézténiák képvasztagságának egyöntetűsége. A meszesességbe fotografálás drótvezeték nélkül. Könyvismertetés és egyéb apró közlemények. (Mostani füzetünk borítéka s mellékletei. Fittler-Györgyi: A Magyar Iparművészet. Stecklin Nándor kiválása a Carmine-cégből. A kolozsvári szaktanfolyam értesítője.

Ványi Lajos születésnapj ünnepélye. A főnök-egyesület ezidei közgyűlése. A »Hazai ipari beszerzési források«. A Munkás-Rokkant-Egyesület jelentése. Fickert Gusztáv jubileuma. A Gépmezterek Köre jelentése az 1908. évről. Nagyszabású papirosgyár Budapesten. Nagy tavaszi vásár az Iparcsarnokban. Faik Zsigmond dr. legújabb könyve. Nyomdászati Tanszemle. Az anyaegyesület jelentése a kiadóhivatali az 1908-iki évről. Szerkesztői és hivatalos közlemények. (A Könyvnyomdászok Szakköre pályázata. A Szakkör rendes évi közgyűléseinek jegyzőkönyve. Szavazatszedő-bizottsági ülés jegyzőkönyve. Szakkörbizottsági üléseknek jegyzőkönyvei. Birálati jelentés a kolozsvári tagcsoporth levélfej-pályázatáról. Birálati jelentés a

temesvári tagcsoporth levélfej-pályázatáról. Pénztári kimutatás 1909 március haváról. Tagsági forgalom 1909. évi március hóban. Kedvezményes színház- s fürdőutalványok. Főhívás a Kör vidéken dolgozó tagjaihoz. A tag szórakozhatása körhelyiségünkben. A tavalyi Grafikai Szemle bekötési táblája. A Kondiczióbeli változásoknak bejelentése. Szakkörünk szaktanfolyamainak értesítői. Irodalmi bizottság ülésének jegyzőkönyve. Előadói jelentés a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1909-iki szakkikk-pályázatáról. A Grafikai Szemle hirdetéseinek árai. A Magyar Nyomdászok Évkönyve tavalyi kötetének eddig megmaradt példányai. Hazánk nyomdász-történelmi térképe. Fotografus kedvezménye tagjainknak stb.)

Közgyűlésünk és az alapszabályok módosítása.

Tehát megtörtént. A közgyűlés — mint különben is előrelátható volt — elfogadta az alapszabálymódosításra vonatkozó javaslatot, s ezzel a további hatalmas fejlődés útját nyitotta meg Szakkörünk előtt. Kétségtelen dolog, hogy minden olyan nyomdász-ember, aki igazán szíven viseli az összesség jóvoltának ügyét: örömmel veszi tudomásul a Szakkör életében határozó jelzőnek tekinthető új alapszabályok elfogadását.

Az altruizmus meg a méltányosság vívmányának tekinthető egy olyan pont, amellyel a közgyűlés elfogadta az új alapszabályokat, s amely szerint a munkanélküliek és a hűz héten túl is betegállományban levő szaktársak nem tartoznak illetéket fizetni. Bár ez a határozat esetleg súlyos megterhelésével járhat Szakkörünknek: a nemes célra való tekintettel egyáltalában nem térhettünk ki a hozzájárulás eiől.

Jól esett tapasztalunk, hogy a közgyűlésen nem hangzott föl semmiféle formában sem az a téves nézet, hogy a Szakkör főnállása bizonyos mértékben szeparatizmust jelent a nyomdásztársadalomban. Úgy látszik, hogy a szaktársak szélesebb köreben is már meggyőződésé érlelődött az az igazság, hogy az összes nyomdászkörök közül a Szakkörnek van a Szakegyesület és anyaegyesület mellett legnagyobb létjogosultsága. Fővilágosító és oktató munkálkodásával Körünk a Szakegyesületnek méltó kiegészítője.

Most úgy áll a dolog, hogy mi panaszkozhatunk szeparatizmusról. A gépmesterek egy kisebb csoportja már régebb idők óta más vizekben evezett, most pedig a Grafikus Művészetők Egyesülete próbálkozik meg egy haladó félben levő szaklap további életre injiciálásával. Hogy sikerüljön nekik a dolog, őszintén kívánjuk, bár az erő-megoszlásnak távolról sem vagyunk barátai. Annyit azonban elvárhatunk a szaklapkiadásban érdekelt faktoroktól, hogy nem fognak akadályokat gördíteni mesterszedőiknek a Grafikai Szemlé és a Magyar Nyomdászok Évkönyve pályázatainak való részvétele elé. A konkurrenciától természetesen nem félünk; a Grafikai Szemle eddig is vezető organuma

és hűséges szócsove volt a szakfejlesztési törekvéseknek, s az marad jövőre is. Magas színvonalon álló nyomdász-szaklapot akarunk adni szaktársaink kezébe, kerülve minden tartalom- és kiállításbeli majmolását a művészeti folyóiratoknak: a Magyar Iparművészetnek meg a Művészetnek. Ez egyrészt nevetéses erőlködés volna, másrészt pedig szegénységi bizonyítványa lenne szerkesztőségünknek. A rengeteg kiterjedésű sokszorosító iparban annyi a technikai s egyéb nyílt kérdés, annyi mindenféle újdonság adódik elő napról-napra, hogy lelkiismeretlenül végeznők a dolgunkat, ha ezeket tudomásul sem véve, néhány magát grafikus művésznek tartó szaktársunk óhajtására grafikai meg egyéb képzőművészeti kiállításokról szóló referádákkal stb. tömnők tele folyóiratunkat. Szóba kerülnek ezek is, de csak az őket megillető kvóta arányában. Ezzel tartozunk szaktársaink óriási többségének, amelyet még nem érintett a nagyzás szele, s amely tehát még nyomdásznak vallja magát.

De gustibus non est disputandum! Ez a régi bölcs mondás jutott eszünkbe, mikor a közgyűlésen egy-két szaktárs erősen kifogásolta lapunk kiállítását, s ugyanakkor zsebünkben éreztük egy európai hírű könyvamatőrnek a levelét, amelyben a Grafikai Szemlét a legszebb magyar lapnak mondja. Bizony, de gustibus...

No, de talán nem is a gusztag volt az indító motívum e támadásoknál. Nyomban utánuk kipattant a javaslat: alkalmaztassék a Grafikai Szemle szerkesztősége mellett egy mesterszedő, akinek főadata volna a lap művészi értékű mellékletekkel való ellátása...

Nohát ez képtelenség. Aki nincs megelégedve a lap mellékleteivel: egyszerűen küldje be a maga örökbecsű akcidenciáit lapunknak, s mindjárt meg lesz elégedve. A mellékletek dolga különben sem a szerkesztőség, hanem a kiváló szakemberekből álló szakkörbizottság hatáskörébe tartozik. Ez pedig elég tekintély! Még egyet! A Szakkör anyagi helyzetének majdani megjavulása arra lesz jó, hogy kiadványainkat szépítsük, nem pedig, hogy állásokat kreáljunk. Nem bizony!

Az összetett mássalhangzóink egyszerűsítése.

(III.) Bár röviden akartam a dologgal foglalkozni, nehogy a szaktársak türelmét kimerítsem, de lehetetlen, hogy röviden rá ne térjek arra cikkre, amellyel *Hunfalvy Pál* egyetemi tanár, kiváló nyelvészünk e dologgal foglalkozik. A cikk rövid kivonatban így szól:

»A világ vásárja talán gondolkodóba ejt egynémely olvasót, hogy vajjon nem szándékom-e *közös üggyvé* tenni a magyar nyelvet is? Nyíltan kimondom: *beh nagyon is szeretném is a magyar nyelvet közös európai üggyvé tenni*, csak elfogadnák annak! Ez azonban nem rajtunk áll, akik nyelvtudománygyal és helyesírással bibelődünk, hanem áll némileg azokon, akik a magyar politikát üzik, de áll leginkább azokon, akik a tudomány és művészet felkentjei. Már mind magyar politikustól, mind a magyar tudóstól és művésztől igazán komolyan és *komolyan* követelem, hogy eszményeiket és mértékeiket ne a Hortobágyon, hanem az európai vásáron szedjék. — Mondom, a magánhangzói betűkkel csak ellehetünk mind itthon, mind a világ vásárján is, de a mássalhangzói betűkről nem lehet azt mondanom: ezek itthon is alkalmazhatlanok, a világ vásárján pedig kirívóan elfogadásra nem ajánlkozók. Avagy nem alkalmatlan-e az, hogy a szokásos helyesírásunk kénytelen *tyty, gygy, nyny, lyly, szsz, czcz* stb. négy jegyet rakni oda, ahol kettős mássalhangzót akar kifejezni? S mennyire kínnzó, idegen a világ vásárján. Ha a magyar nemzet háromszor kisebb volna, mint mekkora, s ha valahol félreeső zúgban lappangana, amelyet az anyagi és szellemi forgalom nem ér, s ha végre az a kicsi és a világ szeme elől jól eldugott nemzetecske feladatának tartaná, hogy senki ne lássa őt, valamint ő sem akar másokat ismerni vagy csak látni is: akkor ugyan mindegy volna reá nézve is, hogy miképpen ír, ha frásra is vetemedik; de a magyar nemzet nagyobacska, s a viláfgorgalom útja mentében lakik, neki nem lehet, nem szabad elzárkóznia. — Mi húzza le rólunk a sarkantyús csizmát, a csinos, szűk nadrágot vagy akár a gyémántos atillát? Semmi egyéb, mint az, hogy a Duna mentében, a világ vásárján lakunk, s hogy Pest jóval közelebb esik Európa szívéhez, mint Madrid vagy Pétervár.« Így ír nagy tudósunk.

Azt hiszem, hogy ez a pár sor fényes bizonyítéka annak, hogy Hunfalvy mennyire lelkesedett az iránt az ügy iránt, amely iránt mostan én is lelkesedem.

Csak hogy Hunfalvy sem ajánl valami olyas új dolgot, amit különleges magyar alkotásnak lehetne nevezni, hanem a horvát jegyeket ajánlja. Foglalkozik aztán azzal, hogy miképp lehetne a hangok lágyítását célszerűbben kifejezni, és azt ajánlja, hogy ne *tj, gj, lj, nj*, hanem *ty, gy, ly, ny* fejezze ki a lágyítást.

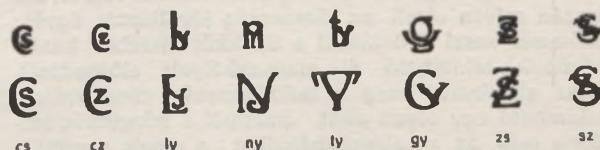
Végeredményben majdnem azt a mintát ajánlja, mint Révay Miklós, azzal a különbséggel, hogy a kis görbe vonás helyett hiányjelfét alkalmaz, például az *l* és *t*-nél, az *n*-re és *g*-re meg ékezetet, mely hivatva volna az *i*-ből eredő *y*-t helyettesíteni, akár csak Révay Miklós. Ezt csak ujításnak mondja Hunfalvy, mert az általános alfabetumban már régen divatoznak, s a mi magyar nyelvtudományunk is alkalmazza az idegen szók írásában. Az *s*-t meg *sz*-nek óhajtottá és az *s* helyett a horvát *š*-t ajánlta, és így nyomtatott ki egy rövid kis mondatot: »Ne salasson ki semmit a saáján, ami sértő lehetne.« (Ne szalasszon ki semmit a saáján, ami sértő lehetne.) Még ha meg-

hagyta volna az *s*-t a maga helyén, könnyebb lett volna az átmenet, de a horvát *š*-t helyette ajánlani: szerintem nem volt helyes, mert akkor inkább a horvát *š*-t lehetett volna ajánlani *sz*-nek. Így tehát az *sz*-nél akadt meg Hunfalvy is, mint a többi tudósok. Erdélyi a *β*-t ajánlta, Csalomjai hagyta a régiben.

Még mielőtt tovább mennék, első sorban röviden foglalkozom azzal, hogy az átmenet minél könnyebb legyen, s az olvasónak ne kelljen gondolkoznia, vajjon milyen betű is az új alakú írásjegy. Ennek következménye volna, hogy egykettőre megszoknók az ujítást.

Javaslatom következményeképp a magyar írás nem huszonnéggy, hanem harminckét betűjegyből állana, s még ha idegen szavakat szednénk is, megvolna hozzájuk a saját kiejtésű külön betűnk, s sehol sem kellene kettőt összeszednünk. Közbevetőleg legyen különben mondva, nagyon helyes volna, ha az idegen szavakat is úgy szednők, ahogy kimondjuk. Ez által az is tudná, aki nem tanult idegen nyelveket, hogy miként olvassa vagy mondja ki az idegen szavakat. Ezen a téren különben az ujságírók tehetnének legtöbbet. Olvasóikat ezáltal tanítanak is, s az olvasó nem olvasná a francia és angol szavakat olyan kiejtéssel, amin az illető nyelv ismerőjének okvetlenül el kell magát nevetnie. Én is kinevettem a német sógort, mikor a pityapatatot »piti-palati«-nak olvasta.

Azt hiszem, hogy most már rátérhetek a saját tervemre, amelynek itt következő rajzait magam készí-

tettem. Jobb lett volna ugyan betűimnek folyó szedésben való bemutatása, de ez nehézségbe ütközött.

Minden igyekezetem az volt, hogy minél szebb betűket kapjunk, s hogy az átmenet se okozzon nehézséget. Azokat a betűket, melyek eddig az összetett mássalhangzóknál mint másodrendű (lógós) betűk szerepeltek, különállój jellegüktől megfosztottam s az első betű hézagjába helyeztem, hogy az egyet képezzen és mégis kifejezze azt, amit eddig kifejezett.

Ezt azért kellett tennem, hogy aki eddig tanult olvasni, továbbra is észrevegye a jegyből, hogy minő betűt jelent. Egészen új betűket lehetetlen alkalmazni, mert az nagy zavart okozna, s így nem feleln meg céljának, míg ezek alkalmazása által elérnők azt, hogy nem kellene négy betűt is szednünk ott, ahol egyszerűen csak mássalhangzó-nyujtásról van szó.

Erre nézve Hunfalvy is megtette az észrevételeit, sőt egyenesen kínnzónak találta a négy betű használatát.

Az általam ajánlott betűjegyek közül négyenél a kis betűk formája megegyezik a nagyokéval, négyenél pedig különbözően kellett a verzálisokat megszerkeszteni. A *c* és *y* megmaradna a latin és nyugati nyelvek szedéséhez, amelyeknél föltétlenül szükségesek.

Tudom, hogy lesznek olyanok, kik nem tulajdonítanak semmi fontosságot ennek a dolognak, de aki érdeklődik az iránt, hogy mily alakuláson mentek át

Az angol és amerikai iparművészeti rajzoktatás.

Körülbelül három hónappal ezelőtt az Iparművészeti Múzeum igazgatóságának meghívása folytán volt alkalmunk szemlélhetni azt az igazán magas színvonalon álló rajzoktatást, amely ma a vezető angol iparművészetben és a folytonosan izmosodó és brutálisan fejlődő, de naiv amerikai főfogásban megnyilatkozik. Valóban e gyűjteménynek megszerzése kiállítás céljára szerencsés gondolat volt, s örülhetünk mi sokszorosítók is rajta a nyert tanulságok miatt.

A kiállítást szemlélve, a figyelő meggyőződhetett arról, hogy az angol s amerikai rajzoktatás erős s új csapáson indul meg a praktikus élet megalapozása felé, míg a franciák a közelmúlt időközön (száz-százötven év) élős-ködő visszafelődő művészetet kultiválják. — De kezdjük a dolgot az érdekes felén és legelül.

Az ember mindig visszatér a régi szerelmeihez, amennyiben az újabb is a régít keresi!...

Igy van ez a művészetnél is! Láthatjuk, hogy bizonyos korokban minduntalan visszatérnek, kísértenek az elmúlt idők fénye és árnya, s a látzólag új művészet csak megújodott, mert a korábbiak vállán emelkedett a tökélynek ez újabb fokára. Új

korok hajnalán mindig erős, hatalmas az önálló alkotás — mint a fejlődő ifjúnál, kinek agya sokszor gyorsabban jár, mint önnönmaga —, de későbbben a nagy forradalmakon át mind jobban csillapodik az ujdonsági láz, s előtérbe nyomul a minden áron való termelés mellett az anyagszerű célszerűség, mely hivatva van a gyakorlati életben a régi formák átgyúrása, felhasználása mellett a mult lekopott művészetét az újabb, haladó kor művészetének patinájával bevonni.

Igy van azután az, hogy az első napok után, mikor örülten rohan előre az újítási vágy, egy visszaesés — nem Ikaros-szerű — következik be, egy jóleső mérséklés, mely megmutatja a fény árnyoldalait, melyeket, mert mindig a fényre tekintünk: nem látunk, s így könnyen a nevességességbe rohanhattunk volna.

S ez a mérséklés mentette meg a szecessziót a történelemnek!... Tehát ma, mikor túlvagyunk a nyaka-

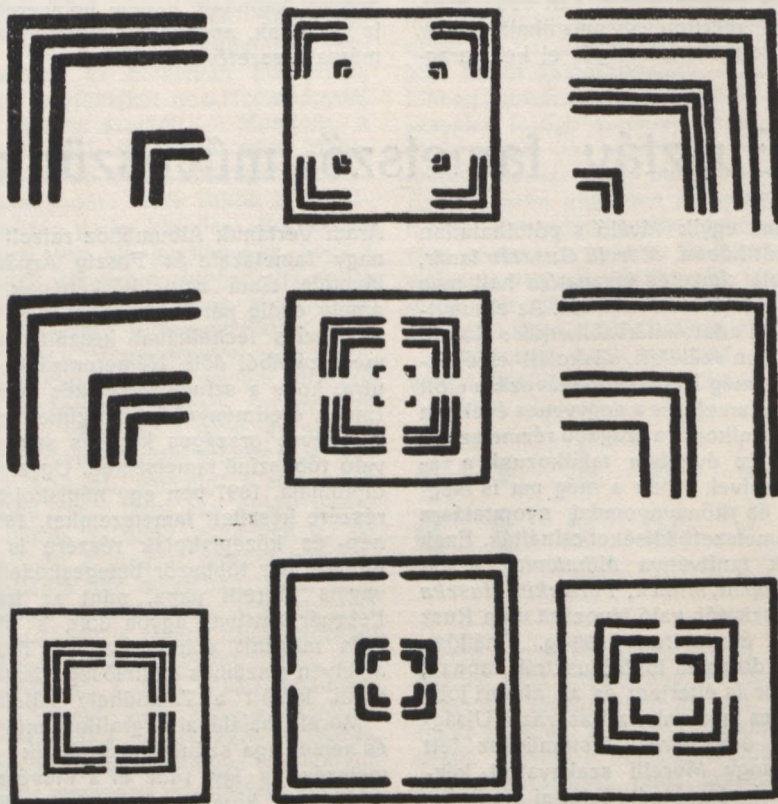
tekert, epileptikus, görcsös vonalakon, s haladunk a művészetben az anyag becsületessége és annak termétszerű megmunkálása felé: örömmel kiálthatjuk, látva a megnyílt utat komolysága mellett is bájos naivitásával, hogy — heuréka!... Vagyis az új irány elért ahhoz a fordulóhoz, ahonét visszatekint a megtett útra, s a továbbhaladáshoz erőt merít a multból.

Valamint a mai ideges, degenerált, beteges emberi faj kezd visszatérni életrendjében a természetességhez, ép úgy a művészet is, mert tudjuk, hogy a legnagyobb mester a természet, s az ő hű visszaadói ama kultur-né-

pek, melyek az ő ölében ringatódznak, s így mink, a kővárosokban lakozó kultur-emberek öhozzájuk meggyünk tanulni, s ma akiket ezen a téren követünk: a japánok.

Ennek a művészetnek a legjobb interpretálója az angolszász faj, s így minden további helyett hagyjuk őket beszélni!

Mielőtt az érdeembe belemenék és ismertetném a kiállítási anyagot, előre bocsátom, hogy igen üdvös dolog volna, ha ez irányt, mely sok tekintetben színórmértékül alkalmaztatik a nyomdász-tanműhely tanmenetében, a vidéken majdan létesülő kurzusok is

példa gyanánt fogadnák el. Mert ha az angolszászok tudnak minden kultúra bölcsőjébe Ázsiába zárandokolni, nekünk magyaroknak sem kell talán szégyenkeznünk, hogy az angolszászoktól valamit tanuljunk.

... Aki az ő kulturtermékeket figyelemmel kíséri, tudja, hogy a nép művésze mindig azokon az eszközökön vette kezdetét, amelyek a közvetetlen környezetéhez, vagyis tulajdonába tartoztak. Még inkább tudott dolog, hogy a kezdetleges ember kezdetleges eszközökkel rendelkezvén, azon eszközöket, melyekkel bírt (balta, kalapács, később dárda, íj, majd edények stb.) csakis kezdetleges módon díszíthette; a díszítést ákom-bákom karcolásból vagy faragásból rotta össze, vagyis az adott sík fölületet úgy díszítette, hogy az nem vált plasztikussá, mert ezt a kellő eszközök hiányában nem is cselekedhette. Ez a kezdetleges, de mégis fejlődöttebb síkdíszítményes művé-

szet később is jelentkezett ugyancsak az ember környezetéhez tartozó eszközökön, de itt már határozott kulturérzetekről van szó, s a gyakorlati célon kívül a szépségért is hódolnak. (Lásd az asszír, óegyiptomi, görög stb. művészetek ősforrásait, valamint a keletázsiai, vagyis kínai és japánországi műveltséget.)

De vannak népek, melyek a kulturájukat konzerválták, s azt mint legtökéletesebbet évezredekken át megtartották eredeti mivoltában, s mint írásuk, mely szóképletekből áll, ép úgy művészetük is megmaradt abban a fenséges egyszerűségben, amely a művészellet csodálkozásba ragadja. Röviden: művészetük egyszerű bár, de egyszerű!

Egyszerű eszközzel nagy hatást érni el: legszébb és legművészebb föladat.

Ettől az eszmétől áthatottan fordult a művelt Nyugat kutató szemeivel a Kelet felé, hogy az annyiszor megénekelt csudák frissítsék föl a petyhüdt fölfogását. Megindult tehát az egész vonalon az átalakulás, és ebből ragadjuk ki mi tipografusok azt a részt, mely közvetlen érint minket. *Ugyanis a könnyvnyomtatás nem egyéb, mint a már megszűletett gondolatok és eszmék megtestesítője s sokszorosítója, még pedig az adott elemekkel, anyaggal (betű és dísz) egy sík fölületnek a beföldése, illetőleg a sík fölületen való elhelyezése oly módon, hogy az egy síkban maradjon.*

Ezt a fölfogást érvényesítendő, az illetékes körök azokra az ősforrásokra vetették magukat, melyek a síkdíszítmények és példák óriási tárháza, s ez a fölfogás adja különösen magyarázatát annak, hogy az angol-amerikai művészek a japánhoz mennek tanulni.

A tapasztalatok alapján tananyagukat akként reformálták, hogy a tanítványok gyakorolhassák magukat azokban az elemi dolgokban (térbe-helyezés, megosztás, arányosság), melyeket a természet ölen élő népek gyermeke a fejlődéssel szív be. — Jellemző például különben álljon itt az amerikai rajztanárképzők oktatási metódusa, amely tanfolyamoknak igen ajánlható:

A tanítványok a tér- és vonal-osztáson kezdik látó-érzékük fejlesztését, hogy ennek kiművelése után rá-

térjenek az arányok helyes megérzése szempontjából az arány-osztásokra, mely gyakorlatok ha kicsinyeseknek látszanak is, azért rendkívül kiható erővel bírnak. Ez áll különösen a tipográfiára, mert ez arányokon nyugszik a sík fölület dekorációja, s ezek végső eredményben azok a törvények, amelyek első sorban biztosítják a tipográfiai munka elfogadhatóságát.

Miután pedig síkban dolgozásról van szó: okvetlenül szükséges a síkban való látás és gondolkodás fejlesztése, melyet úgy érnek el, hogy plasztikus tárgyak körvonalait adják vissza a papiroson, amely vonalgyakorlatok átérzése és átértése után reátér-

nek a vonalaknak szerkesztésére, olyképpen, hogy beleviszik a ritmust avagy a szimmetriát, s ez egyszerű vonalakból szerkesztett elemek egymás mellé helyezve az egyszerűségükkel s a ritmikájukkal igen bájosak, s alapjában véve ezekkel az elemekkel van leggyakrabban a nyomdász - embernek dolga, tehát e részről is fontos e gyakorlat mireánk.

Ezek után következnek a természetből való megfigyelések s vázlatok, amelyek még mindig az ősember eszközüvel, a vonalakkal adódnak vissza, és fejlesztik a síkká redukálás, s a sík keretekbe szorítás tudását, és a tanítvány az első látásra kialakult fölfogását a maga

egyéniségével úgy alkotja meg vonalakban, hogy a a majoritással szemben több minoritás is kidomborodjék. (Vagyis a fő vonalakkal szemben különböző arányokban leredukálva a többi.) Rendkívül fontos ezeken kívül, hogy ne csak pozitív fölfogáson alapuljon a látásunk, de érzékeny legyen a negatívák iránt is.

Ezt célozzák azok a gyakorlatok, melyek megmaradnak a síkban, de már kezdenek hajlani a folt-hatásúak felé («fekete-fehér»), mely átmenetet megtöri a vonalak szerkesztéséből alkotott dísz tervezése.

Tehát láthatjuk, hogy ez az iskola is, mely pedig nem grafikusok és különösen nem tipografusok képzésével foglalkozik, mily fontosnak tartja, hogy növendékei helyesen tudjanak síkban gondolkodni, s a folthatás minden rafinációjával is tisztában legyenek.

Apró pikantériák iránti fogékonyságra is jó nevelő hatással bírnak a »beállító« gyakorlatok, melyek sokszor eredetiséggel tükrözik vissza a japánok bájos modorát, továbbá a fehér és fekete foltoknak értékben tartását. Ezek a silhouette-gyakorlatok fejlesztik ki legjobban a folthatásra való érzést, s ezek képezik alapját azoknak a gyakorlatoknak, ahol már két, sőt három értékű foltokról van szó. — Érdekes tudni, hogy ki mit tart meg a foltra való dolgozásban. Régi mesterek réznyomatai alapján tónusgyakorlatokat végeznek a növedékek, úgy hogy a másoló-papírost az eredetire fölfektetve, a jellegzetesebb foltokat az eredeti metszeten kikeresik, s csak ezeket rakják föl.

Még egy tanulmányos dolgot kell fölemlítenem. Kiemelém, hogy mennyire fontos az, hogy a síkban tudjunk dolgozni, s mily fontos a foltoknak »értékben tartása«. Ennek igazolására szolgáló több igen jó példát láthatunk a kiállításon, köztük a könyvnyomtatás köréből vetettek is, amelyek híven tüntetik föl, hogy egységes a könyvoldal síkja csak akkor lehet, ha érezzük a rajz foltjának erősségét, s ehhez aztán megfelelő betűfajt választunk szövegül, mely azonos szürkeséget ad a rajz foltjaival. Ma már sok esetben ezeket a nehézségeket a gondosabb kiállítású könyvekben olyformán oldhatják meg, hogy a rajzoló-

művész alkalmazkodik illusztrációival a betűk erősségéhez, vonalához és metszéséhez, mert szép és tökéletes a könyv csak akkor lehet, ha — *egységes*.

Erről pedig sokat lehetne beszélni, de cserébe e helyett adandó alkalommal inkább arról fogok szólni, hogy miképpen továbbítják a fent ismertetett rajztanárképző végzett növendékei szerzett ismereteiket az elemi iskolákban, mert a jó amerikai fölfogás szerint már az első iskolai évben kell a szép meg jó iránti érzéket a fogékony gyermeklelkébe beleplántálni. Erre pedig a rajztanítás a legalkalmasabb eszközök egyikéül kínálkozik. Művelt lelkű nemzedék nevelődik így, melyre büszkeséggel tekinthet az ujjvilág.

Vajha a nyomunkba érhetnének mielőbb! Kiséreljük meg! Előre!

Pollák Aurél.

Pollák szaktársunk cikkének kiegészítéséül leközzöljük a Teachers College Record nyomán a *Czakó Elemér dr.* által az Iparművészeti Múzeumban rendezett rajzkiállítás néhány tárgyának cinkográfiai mását.

A 76. oldalon tér- és vonalozási gyakorlatok egy sorozatát láthatjuk. Valamennyi eredetileg ecsettel készült, s pusztán szabad kézzel. Bárminő eszközzel is tiltva van a méricsgélés, mert csak így lehet biztosítani az óhajtott célt: a szemmérték meg arányérzék erősödését. E példa gyakorlatainál csak az egyenes vonal került alkalmazásra. — A 78. oldal példája már a görbe vonalakkal való próbálkozást mutatja, amely szintén főképpen az arányérzék fejlesztésére szolgál.

A tanítványok bőségesen tanulmányozhatják eme gyakorlataik alkalmával a hajlított vonal szépségeit, és mihamar önmaguktól is eljutnak oda, hogy nemcsak rajzolóí ügyességük és tárgyismeretük fejlesztése okáért rajzolnak le valamit, hanem inkább azért, mert az illettő tárgy szép. — A 77. oldal példája már adott térben elhelyezett virágmeggyömölcsrajzokat mutat. Ezeknél is nem a virág lerajzolása és keretbe foglalása a fő, mert hiszen ez jóformán csak mechanikai dolog, hanem a virágformák megválasztása s felhasználása a vonalas rajz céljára. — 79. oldali példánk a ket-

tes értékekkel való gyakorlatokból ad mutatót. Az ilyen keretrajzolás próbálkozások természetesen a nyomdász-embert is rendkívül érdekelhetik. Különösen a ritmus-érzék fejlesztésére nagyon alkalmas az ilyesmi. A pusztá elem-megismétlésnek azonban nincsen még művészeti értéke; csakis akkor lehet erről szó, ha ez a megismétlés harmónikusán történik. — A 80. oldalon már az úgynevezett fekete-fehér munkálkodás eredményeiből látunk mutatót, s egyszersmind a szubordinációs meg ritmikus elrendezést is tanulmányozhatjuk rajtuk. A fekete-fehér technikát különben közvetlenül a vonalgyakorlatok után kezdik gyakorolgatni a tanítványok; ezután pedig a neutrális tónusokkal való kifestés következik. — A 81. oldal példája végül tájképrajzolás gyakorlatokat mutat fekete-fehér technikával.

Ellehetnének-e a betűöntői ornamensek nélkül?

Mind gyakrabban vetődik föl az a kérdés, hogy vajon nem-e lehetne a betűöntő csinálta díszítő darabokat mellőznünk. Művészi körökben leszólják az összekombinálásra szánt ornamentumot, legfőképpen csak az egyenes vonalnak, négy-

szögeknek stb. kegyelmezve itt-ott meg. Azt tartják, hogy a bár esetleg művész-kéz csinálta ornamens amúgy szétfürészeltén, ahogy a betűöntő a nyomdász kezébe adja, az összeszedésre a legkevésbé sem alkalmas. Ezt a fölületes tárgy-ismereten alapuló meggyőződésüket művészeink többnyire szép szólamokba öltöztetve adják közzé, s így a mesterszedésbeli viszonyokat töviről-hegyére nem ismerő híveik előtt gyakran igen nagy hatást érnek el.

Gaul profesz-szor mondta egy tavalyi értekezletünkön azt az azóta már szinte szállóigévé lett hasonlatot, hogy a mesterszedésben a betűnek olyan a szerepe, mint a pecsenyéné, az ornamentumé pedig mint a salátáé. E kissé banális-

nak tetsző hasonlatban sok az igazság. Ha csak beítnánk használnánk: egyhangúak volnának nyomtatványaink. Tíz év óta legalább is hatféle mesterszedésbeli irányzatunk volt, s valamennyi művészek hatására keletkezett. A tíz év előtti tündérrózsás, napraforgós dekorációnak művész volt az apja; legalább nyomdász-dekorációnak aligha pattant volna ki ilyesmi. A most epileptikus vonaloknak csúfolt Jugend- meg »barok« léniák szerzőségében sem a nyomdász avagy betűöntő a ludas. Céhbeli művészek csinálták ezt is, és nem kisebb ember, mint Van de Velde is örömpeszeve állott a bölcsőjénél. Az újra fölemelegített Empire- meg Biedermeier-stílus a maga korszerűtlen figuráival csakis a művész-emberek ösztökélésére vonult be a

tipográfiánkba, s a négyzetpontos íránynak is kiváló művészek csinálta iparművészeti munkákon találjuk meg az első zsongéit. Nagy, neves művészeknek köszönhetjük mindig, s köszönhetjük

jövőre is a szakunkban végbe-menő stílusbeli változásokat, és ép ez tennémeg-okolttá, ha a fiatal óriások talán egy kissé tárgyilagossággal, sőt mi több, néha egy kis kegyel-lettel bírálgatnák el a betűöntők készíttette sok ornamentet.

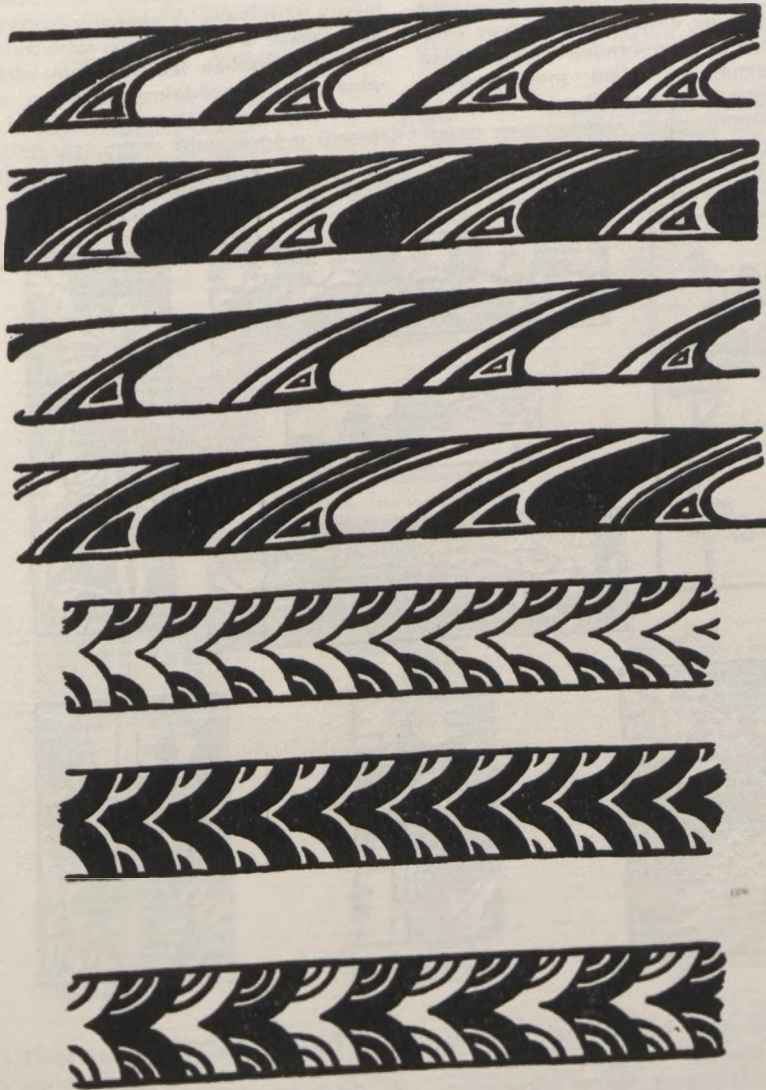
Lássuk, minő elveket lehet levezetnünk a művészvilág mostani munkáiból.

Mindenekelőtt kétunos-untalan hangoztatott elv ötlük elénk: az anyagszerűség s egység elve. Az előbbit mindenki természetes dolog gyanánt foghatja föl, az utóbbit már kevésbé, lévén az, amit a művészek szedésbeli egységnek neveznek: egyszerűen csak zártság. A többnyire verzálisból álló sorokat a lehető legszorosabban egymás fölébe halmozni, s valamennyit a keret-vonalzatnak nekiszalasztani: ebből áll a tipográfiai egy-

ség megteremtésének eddig tapasztalható fő recipéje.

De hogy visezatérjünk eredeti témánkhoz: konstataálnunk kell még, hogy a keretezést illetőleg grafikus művészeink mostanában két szélsőséggnek lettek az áhítatos kultiválói. Vagy nem tűrnek meg az egyszerű dekoratív vonalon kívül semmiféle keretdíszet sem, vagy pedig olyan dominálóan szélesre és erőteljesre veszik a keretet, mint azt Morris cselekedte itt-ott.

Hogy mi a nyomdánkbeli tömérdek ornamens-anyagot néhány művész-ember múlt szeszélye miatt használaton kívül helyezték: erről nem lehet szó. De igenis lehet arról, hogy ezt az anyagot több formás és térérzékkel, s mindenképp fölütt több mérséklettel alkalmazzuk. A Tanműhely fôladata lesz a példaadás.

A sokszorosító ipar állapota Olaszországban.

A citrom- és narancsfigetek sokszor megénekelte hazájában hosszú ideig meglehetősen gyászos állapotban leledzett Gutenberg művésze. A tizenötödik és tizenhatodik század nagy mesterei helyébe törpe epigonok léptek. Különösen Nápoly »stabilimento tipografico«-i alkalmasak ahhoz, hogy még a természet szépségét is elfelejtessék az emberrel, s vágyat keltsenek benne a magyarországi nyomdák viszontlátása iránt. A fa-sorjázó használata például, meg a soronkint való kiemelés éppen nem tartozik a mesék közé.

A hosszas tespedés után most hirtelenében hatalmas változások mennek végbe az olasz tipográfiában.

A fejlődő technika és a modern segítő eszközök nagyban hozzájárultak a föllendülés előidézéséhez, és közvetve tán ahhoz is, hogy a munka- és bérviszonyok megjavuljanak. Gépgyárak, betűöntődéák is alakulnak s sajtóik és betűik már-már diadalmas versenyre kelhetnek a francia és német gyártmányokkal. Sovinizmusnak Itáliában sincsenek híjával, s így a »hazai gyártmányok« elég kapósak. Tagadhatatlan ugyan, hogy betűk dolgában nem lehet szó valami nagy eredetiségről. A talján betűöntők modern készítményei ugyanis veszedelmesen hasonlítanak a németekéihez. No de ebben a szabadalmi egyezmény a hibás.

Az olasz újságok és folyóiratok száma háromezeröttszáz, közülök százötven naponként jelenik meg. Néhány hivatalos jellegű újságot leszámítva, valamennyi keservesen vegetál. Hiányzik belőlük a fő-fő éltető erő: a hirdetés, mert bizony a hirdető-rendszer Olaszországban még csak úgy sincs kifejlödve, mint nálunk. Az előfizetők száma is kevés, s a példányokat főként az utcán adják el. Bár az előfizető-fogdosás összes truc-jeit érvényesítik, s néha egész lakóházakat sorsolnak ki az előfizetők között: az olasz ember inkább csak egyenkint vásárolja az újságait.

Legnagyobb baja az olasz könyvnyomtatásnak is a piszkos konkurrencia. A principálisok is, a megrendelők is vajmi keveset adnak a nyomtatvány szépségére. Mentől gyorsabban és mentől olcsóbban: ez a első. Bár a könyvprodukciónak elég nagy nevezhető

Olaszországban: kötött állapotban alig-alig kerülnek piacra a könyvek. A könyvkötés éppen ezért még a legkezdetlegesebb állapotban tengődik. A litográfia már szépen virágozik, s túlszárnyalja a könyvnyomtatást.

A főnökök és segédek szervezkedése dolgában sok még a tennivaló. A segédek szervezete sem hasonlítható össze a miénkkel. A több mint nyolc esztendővel ezelőtt Rómában lezajlott nagy sztrájk szerencsétlenül végződött a segédekre nézve, s utána teljes apátia állott be, amelyből csak az érleli szerek és lakások ijesztő módon való drágulása tudta fölrázni a nyomdai munkásságot. Már vagy két év előtt Nápolyban és

Genovában győzedelmes és gyorsan lezajlott bér mozgalomba léptek a szedők, s ennek nyomán húsznál is több kisebb-nagyobb városban sikerült életbe lépíteni helyi ár-szabályt. Egyedül Torinóban volt félig-meddig eredménytelen a mozgalom.

A munkások helyzete tehát általában egész Olaszország területén jelentékenyen javult, aminek már igazán legfő ideje volt, mert hiszen akárhány városban tizenöt-husz esztendővel ezelőtt kötött bér-szerződés alapján dolgoztak a szedők. Legrendezettebbek ma a viszonyok a

felső Itáliában, különösen az ipari élet középpontján, Milano városában. Legrosszabbak délen: Sziciliában és Calabriában, ahol a minapi földrengés is hozzájárult a nyomdászok helyzetének válságossá tételéhez.

Az olasz nyomdákban alkalmazott munkások száma a könyvkötőkkel együtt meghaladja a húszezret is. Közülök vagy kilencezren tagjai az olasz könyvmunkások szövetségének (Federazione italiana dei Lavoratori del Libro), amely kilenc kerületben felöleli az egész olasz félszigetet. Tagjai három osztályba vannak sorozva; a harmadik osztályt alkotják az inasok. A szövetség hivatalos lapja az Il Lavoratore del Libro, mely kéthetenként jelenik meg a székhelyen, Milanóban.

Ennyit az olasz nyomdaviszonyokról. Ha összehasonlítjuk az ottani állapotokat a miénkkel, elmondhatjuk, hogy — bár nálunk sem fenéig tejfől — előbbre vagyunk. S ezt főleg a segédek szervezete erejének köszönhetjük, mely biztos bázisa az iparnak.

A rézléniák képvastagságának egyöntetűsége.

Ezen a címen mult füzetünkben megismertettük a berlini szakkör javaslatát, megemlítve egyszersmind azt is, még pedig a berlini Buchdrucker-Woche nyomán, hogy a berlini betűöntőde-tulajdonosok egyesületének kiküldött bizottsága szintén elkészítette a maga javaslatát a rézvonalak képének szisztematikussá tételét illetőleg. A dologról nem is szólnánk már többet, ha a német betűöntők egyik legtekintélyesebbike, a hamburgi Genzsch most hirtelenében új megvilágításban nem tárná fel az egész kérdést. Így azonban — tekintettel a tárgynak a könyvnyomtató szempontjából való nagy fontosságára — ismét visszatérünk a dologra, közölve Genzschék nézetét.

Amikor a használtabb léniáknak egyöntetű, normális képvastagságúvá tételéről van szó: nem beszélhetünk valami abszolúte új dologról. Amiért most követelődnek a szakkörök, az sok nyomdában már régóta megvan. A félkövér nyolcadpetit vonalakat, a negyed-, fél- és háromnegyedkövér negyedpetites léniákat nemcsak elnevezésük szerint, hanem a képvastagságuknak szigorúan megfelelően is használják mindenfelé. Mert hiszen a kövér negyedpetites megnyolcadpetites vonalak képvastagsága magától érteődik, ezeknek felényi hányada pedig szintén. A finom léniának képvastagságát pedig három esztendő előtt, a normális betűvonal megállapítása érdekében folytatott konferenciázás idején, egy ötödpontra szabták.

Most arról van szó, hogy a leghasználtabb léniák képvastagságát illetőleg egy egyszerű skálát állapítsanak meg, s ezt mihez tartás végett átadják a betűöntőknek meg rézléniagyárosoknak. A jövőben tehát a félkövér nyolcadpetites és a negyedkövér negyedpetites vonal képének pontosan félpontnyi vastagságúnak kell lennie, valamint a félkövér negyedpetites vonal képének is pontosan meg kell egyeznie a kövér nyolcadpetites vonaléval, vagyis az egy ponttal. A félkövér és kövér negyedpetites vonalak között közbenső fokozatképpen találjuk a háromnegyedkövér negyedpetites vonalat, amelynek képvastagsága, mint azt már a neve is mutatja, pontosan másfél pont.

Eddig rendben volna a dolog, de a *finom lénia* képvastagságát illetőleg csak az a határozat lehet mértékadó, amelyet 1905 szeptember 13-ikán mondott ki a betűvonal megállapításával megbízott bizottság. Ez a határozat így hangzik: »A bizottság elhatározza, hogy a lénia mérését illetőleg az ötödponthoz képest képvastagságú negyedpetites rézlénia veendő figyelembe.«

Ezek után teljesen érthetetlen, hogy miért akarják most egy tízedpontra szabni a finom vonal képvastagságát. A német Typographische Gesellschaftoknak egyike-másika ugyan érezte, hogy a pusztán csak egy tízedponthoz képest képvastagságú vonal a gyakorlatban hasznavehetetlen, de arra, hogy e tekintetben minden vitatkozás immár tárgytalan: senki sem gondolt; különben nem kívántak volna az egyes szakkörök egy tízedponton kezdve egy negyedpontig terjedően mindenféle hányadot a finom léniának képvastagságául.

Kétségszerűen sem férhet hozzá, hogy most már meg kell maradnunk a finom léniának egy ötödponthoz képest képvastagságánál, mert *hogyan szolgálhatna a negyedpetites finom lénia az egyetemes betűvonalnak továbbra is ellenőrző mértékegységül, ha most a három esztendőde megállapított képvastagságát megváltoztatnák?*

A kés-élességű egytizedponthoz képest léniát a könyvnyomtató különben sem igen használhatná; új korában bevágja a festékező hengereket meg a papirost, s ha gyakrabban használják, egykettőre kicsorbul s egyenletlenül fölületűvé válik, ami megnehezíti a nyomtatást.

A *pontozott lénia* képvastagságának természetesen meg kell egyeznie a finom léniáéval; félpontnyi képvastagság sok volna, mert hiszen az ilyen vonalnak csak gyöngédnek szabad lennie. A *kettős finom vonalat* illetőleg igen helyes az az indítvány, hogy a nyomtatás megállapítására egy nyolcadpetites és egy negyedpetites finom léniát teszünk egymás mellé.

A finom vonal képvastagságát illetőleg Genzschék argumentuma mindenestre döntő. Csodálatos azonban az, hogy rajtuk kívül mindegyik németországi betűöntő megfeleltetkezett az egyetemes betűvonal tárgyalása idején, három év előtt történt megállapodásról.

A messzeségbe fotografálás drótvezeték nélkül.

A képek megtelegrafálásának kérdése már a tizenkilencedik században is foglalkoztatott egy sereg tudós embert meg technikust, de a végleges megoldása a huszadik évszázadra maradt. Az elektromos telegrafálás főtálatása még nem mondható teljesen bevezetett dolognak, s máris a drót nélkül való telegrafálás eszméjével kezdenek foglalkozni. Korn professzor ugyan, aki elül áll a főtálatások sorában: ma még csak a dróttal való telegrafálás főkéleteseztésén fáradozik, de a drót nélkül való is könnyen megvalósíthatónak mondja. — Egy dán mérnöknek, Knudsonnak állítólag már sikerült is megoldania a problémát. Nem szelén-sejteket alkalmazásán alapszik az ő drótnélküli telegrafáló rendszere, hanem pusztán technikai és mechanikai alapokon. A földadókészüléknek fő része egy szán, amely az írógépekhez hasonlóan egy motor hajtott szalaggal van ellátva, amelyre egy írővessző vagy tapogató pálcika van

erősítve. Az utóbbi ide-oda csúszkál a telegrafálásra váró kép fölött, s a vele kapcsolatos áramkör csak akkor záródik, ha a pálcika érinti a képet. A képek ennél fogva domborúnak kell lennie, hogy telegrafálható legyen, ami valószínűleg akadály lesz az igazán markáns képek elérésének. Knudson a domború képet úgy állítja elő, hogy egy fotografáló lemezt fémporral hint be; a por a lemez átlátszatlan részsein megragad, az átlátszókról pedig lefújható. Szóval ez a dolog teljesen megegyezik a mi egyengető-lapok készítésére használt porzó eljárásainkkal. A drótnélküli fotografiai berendezés fölvevő állomása nagyjából olyanforma felszerelésű, mint a földadókészülék. A fotografálás fölvevő üveglapon történik, amelyre valami fekete anyaggal kevert oldott celluloidot kennek. Az így készülő negatív lemezeztől egyszerű másolás útján állítják elő a pozitív képet. Egy kis quart-nagyságú kép megfotografálása tizenöt percbe kerül.

Könyvismertetés és egyéb apró közlemények.

Mostani füzetünk borítéka s mellékletei.

Borítékunk rajza ismét a Szakkör s Iparművészeti Iskola által közösen főtartott Nyomdászati Tanműhelyben készült. Fiaial mesterszedő szaktársunk, *Szabó István II.* volt a csinálója, s a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság nyomdájában nyomtatódott. Érdekes példája ez a melléklet annak, hogy gyakran mily primitív eszközök elegendők a dekoratív hatás fölkeltéséhez. A fekete alapot linoleumról nyomtatták.

A borítékon kívül nem kevesebb mint tizenkét mellékletet találunk e füzetben. Hornyánszky Viktorék nyomdájának két modern levélfejét *Prüner Arnold* szedte, s el is nyerte véle a Grafikai Szemle e havi mellékleteire kitűzött jutalomdíjat. *Szabó István II.* volt a készítője az »Átmenetek a nagy életközösségbe« föliratú mellékletnek, amelyet a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság nyomtatott ki stereotíp-lemezről. A Knopp Miksa féle melléklet *Kun Mihály* szaktársunk műve, s szintén a Pesti Könyvnyomdában nyomtatódott. A *Fővárosi Nyomda, Vonalzó és Könyvkötő Részvénytársaság* nyomdájából egy három színnel nyomtatott formulárist mutatunk be. *Becker Istvánnak* táncvívásai meghívóját a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság nyomtatta ki. A szegedi Dugonics-Nyomda Részvénytársaság sorjázót ábrázoló levélfejének eme nyomda művezetője, *Ablaka György* szaktársunk a készítője. A gyógynövények gyűjtésére vonatkozó utasítás címlapját a budapesti Szent-László-nyomdában készítette *Stalla Márton* művezető. A testedző egyesületek szövetségének meghívója ifj. Kellner Ernő budapesti nyomdájában készült, s *Becker István* volt a szedője. Hedvig Imre budapesti nyomdájának levélfejét *Reiner Lajos* szedte és véste, s *Polte Sándor* nyomtatta. Berger és Wirth festékgyárának levélfeje a budapesti Szent-László-nyomdában készült, s *Stalla Márton* a szedője. A Pannonia-nyomda Gerő Bernát féle cégkártyáját *Eckstein Adolf* szedte és *Fischer Sándor* nyomtatta. — Egy pompás litográfiai színnyomat is van e füzetünkben: *Falk Zsigmond dr.* »Az énekesnő« című modern novellisztikus elbeszélésének *Honti Nándor* festőművésznünk rajza után készült borítólapja. A nyomtatást a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság litográfiai osztálya végezte szépen és jól.

A fönt említett szedésmellékletek jobbára részt vettek lapunk mellékleti pályázatán. — A Grafikai Szemle e pályázata havonként megismétlődik 30—30 korona jutalomdíjjal, amely összeget ha csak lehet kiadatik az illető hónapban megjelent mellékletek legjobbika, esetleg a boríték csinálójának. A pályázaton csak oly melléklet vehet részt, amelyen a szedési elem kellően képviselve van. Pusztán rajzok beküldésével tehát nem lehet pályázni. A pályaműveknek már okvetlenül valamely célra kellett kinyomatniok, s a Grafikai Szemle számára egyszerűen továbbnyomtatniok. Ennek biztosítása okáért az ilyes mellékleteknél csak a papirosnak az árát térítjük meg. A borítékokra e kikötés természetesen nem vonatkozik.

Az egyes hónapokra eső pályázatokon mindazok a mellékletek vesznek részt, amelyek az illető hó 15-ikéig szerkesztőségünkhöz beérkeztek, illetőleg a vidéken póstára adattak. Később föladott mellékletek a következő hóra maradnak. Példányszám 2100. Korrekturának előzetes beküldése fölösleges, a papi-

rosról szóló számla a küldeményhez melléklendő. A pályaműveket a Szakkör szakközöttsége havonként bírálja el. Az e hónapban beérkezett mellékleteket 23-ikán bírálta el Körünk szakközöttsége, a Hornyánszky-féle levélfejek szedőjének, *Prüner Arnold*-nak ítélve oda a jutalomdíjat. A bírálati jelentést azonban a rendelkezésre állott idő rövidsége miatt csak jövő havi füzetünkben olvashatják olvasóink.

Fittler-Györgyi: Magyar Iparművészet.

A Magyar Iparművészet XII. évfolyamának most megjelent számában vezető helyen Schauschek Árpád az angol, amerikai és francia iskolák rajzából és munkáiból az Iparművészeti Múzeumban rendezett kiállításról írt beható tanulmányt, amelyben nemcsak beszámol a kiállítás tényéről, de tartalmának értékét is megállapítja a hazánkban elért eredményekkel szemben. Ezzel kapcsolatosan a füzet számos képet közöl a kiállított munkákról és rajzokról. A következő cikk szerzője a műszaki szakképzés amerikai módszereit ismerteti Omer Duyssenek, a charleroi-i belga ipariskola főigazgatójának amerikai tanulmányútról írt terjedelmes jelentése nyomán. Undi S. Mariska, most Párizsban időző festőművésznőnk a lap részére néhány izléses, művészi női ruhát rajzolt, amelyeket igen érdekes magyarász levél kísér. Közli továbbá a lap Izabella főhercegnőnek az Országos Háziiipari Szövetség közgyűlésén mondott megnyitó beszédét és Mihalik Gyula beszámolóját a Berlinben, az ottani Lyceum-Club által rendezett nemzetközi népművészeti kiállításról. A rovatok az iparművészeti irodalom újabb termékeiről, iparművészeti mozgalomokról, valamint a kiállításokról emlékeznek meg. A Magyar Iparművészet az Országos Magyar Iparművészeti Társulat tagjainak évi tíz korona tagsági díj fejében illetményként jár; előfizetési díja ugyanannyi. Melegen ajánljuk e gondosan szerkesztett, magas színvonalú, szép folyóiratot olvasóink figyelmébe.

A kolozsvári szaktanfolyam értesítője.

A Könyvnyomdászok Szakköre kolozsvári szaktanfolyamának 1908-1909-iki tanítási esztendeje husvétkor fejeződött be. A tanfolyam ügyes adminisztrátora, *Lengyel Sándor* szaktársunk ez alkalomra szép és tanulságos értesítőt állított össze, melynek tartalmával jövő füzetünkben bővebben fogunk foglalkozni. Az Ajtai K. Albert könyvnyomdáját dicsérettel értesítőnek ára darabonként 30 fillér, s *Lengyel Sándor* szaktársunknál (Kolozsvár, Bethlen-u. 19) rendelhető meg.

Stecklin N. kiválása a Carmine-cégből.

Széles körben ismert szaktársunk, *Stecklin Nándor* — mint egy csinosan kiállított körlevélből értesülünk — fölhangzott a Carmine Hugó cég képviselőjével, és *Silberer Adolf* szaküzletébe lépett be társtagnak.

A gyomai Kner-nyomda személyzete

táncvivalommal egybekötött hangversenyt rendez a jövő hó 1-én. A hangversenyben részt vesz a Szak-egyesület Ébredés dalkörének hármas quartettje is.

Ványi Lajos születésnapj ünnepélye.

Közszeretben álló szaktársunk, Ványi Lajos a mi nap töltötte be munkás életének hatvanadik esztendejét. A Községi Nyomda személyzete, valamint barátainak és tisztelőinek nagy sokasága ez alkalomból április 3-ikán kitűnően sikerült barátságos estélyt rendezett. Az estélyen az Ébredés dalkör is közreműködött, s a pompás nótáknak, valamint fölköszöntőknek nem volt se szeri, se száma. Mutatóba közöljük Jándy Imre szaktársunk alkalmi költeményét:

Tövises a pálya, amelyen mi járunk;
Megsebez, megvérez, akár mint vigyázunk;
S piros vérünk nyomán, mely szívéből serked,
Csüggedés támad, mely megőrli a lelket.

Határszélén állasz hatvan hosszú évnek,
S köszöntenek ime fiatalok, vének,
Kik e rögös pályát veled együtt járnak,
Szeretettel nyujtják feléd ma a pálmát.

Közöttük töltöttél egy egész életet,
Tudod jól, mi az a szaktársi szeretet,
Mely érdemeidnek rója le adóját:
Mehajta előtted büszke lobogóját.

Akin átgázolnak a rohanó évek,
Megtöri a gonddal, bajjal teli élet,
S mikor nyugszik a nap, közeleg az este:
Pihenésre vágyik elfáradott teste.

Több mint félszázad szállt fejed fölött által,
Meg volt rakva vállad tengernyi munkával,
Híred volt, neved volt, mint derék munkásnak,
S verejtéked nyomán gyűlt a vagyon — másnak.

Milliók sorsa ez, ne csüggedsen mégse,
De serkentsen inkább munkára, küzdésre.
Uj világot várunk. Bíborpiros arccal
Kelőfélben a nap, közeleg a hajnal:

Amikor a munka átveszi uralmát,
Pokolra űzi a sötétség hatalmát,
S dolgozó milliók hosszánkat zengnek
És becsülete lesz a munkáskezeknek.

Amíg ezt megérjük — soká már nem késhet —
Öleld szeretettel szívedre a néped,
Mely máskor olyan víg s ma olyan meghatott,
S ujjongva köszönti — legújabb tavaszod.

A főnök-egyesület ezidei közgyűlése.

A Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnök-Egyesülete március hó 28-án tartotta meg közgyűlését. *Emich Gusztáv* elnök üdvözölve a nagy számmal megjelent tagokat, ecsetelte a választmánynak a lefolyt egyesületi évben kifejtett munkálkodását és a közös érdekek előmozdítására való törekvését, s kegyelettel emlékezett meg az egyesület halottairól; továbbá utalt a választmány és számvizsgáló bizottság jelentésére, mely kinyomtatva a tagoknak megküldetett, azok tudomásulvételét s a felmentés megadását kéri. A jelentés felolvasottnak tekintetvén, *Goldbergér Ignác* kért szót s a kisebb nyomdászok ama régi panaszának adott kifejezést, hogy szedőmunkásokat nehezen kapnak. Elnök a felszólalás alaposágát elismerve, ígéretet tett, hogy a választmány egy munkás-közvetítő osztály felállításával fog törekedni e baj megszüntetésére. (Az igen tisztelt elnök úr úgy látszik

megfeledezett arról, hogy Szakegyesületünknek megvan már a munkaközvetítője, ahonnan minden az árszabályt fizető nyomdatulajdonos fölös számmal kaphat szedőket. Szerk.) *Jutassy Odón* hosszú beszédben foglalkozott a választmányjelentésével, melyre *Schwarz Félix* főtitkár, *Krausz Soma*, *Löwenstein Arnold* és *Székely Artur* adták meg a szükséges magyarázatokat és felvilágosításokat. *Emich Gusztáv* elnök megnyugtató kijelentését a közgyűlés egyhangúlag elfogadta, mire az évi jelentés és a számvizsgáló bizottság jelentése tudomásul vétetett és jóváhagyatott. Ezek után az elnöki és főtitkári, valamint választmányi tagságok alapszabályszerű lejárása folytán megüresedett tisztségek betöltésére egyhangúlag megválasztottak: Elnök: *Emich Gusztáv*, főtitkár: *Schwarz Félix*, pénztárnok: *Kertész Árpád*, ellenőr: *Salamon József*, gazda: *Czettel Dániel*, választmányi tagok: *Birkholz Ágost*, *Bródy Géza*, *Elek Emil*, *Hermann Sámuel*, *Károlyi György*, *Légrády Ottó dr.*, *Löbl Marcel*, *Löwenstein Arnold*, *Radó Izor*, *Tranger József*; választmányi póttagok: *Hanser Károly*, *Kondor Bernát*, *Schmiddek Izor*. A választás lefolyása után *Auer József* egyesületi tag a közgyűlésen megjelentek nevében köszönetet és elismerést nyilvánított az elnökségnek és szakosztályoknak buzgó és eredményes munkálkodásukért, melyet a közgyűlés éljenzéssel tett magáévá.

A »Hazai ipari beszerzési források«.

A »Hazai ipari beszerzési források« második és bővített kiadása megjelent a Kereskedelmi Múzeum szerkesztésében. Az új címtár két részből áll. Az első rész betűrendben felsorolja mindazokat a cikkeket, amelyek az országban gyártatnak, példászerű utalással arra, hogy az egyes cikkek gyártásával mely vállalatok foglalkoznak. A második rész az ipartelepeket és azok gyártmányait tünteti fel ipari fő- és alcsoportok szerinti részletezésben. Több mint ezer olyan ipartelep adataival bővült az új címtár, amelyek az első kiadásban nem voltak fölvéve. 3930 magyarországi és 190 horvát-szlavonországi, összesen tehát 4120 ipartelepről és azok gyártmányairól nyújt részletes felvilágosítást. Ez a címtár is, úgy mint az első kiadás, első sorban az állami és törvényhatósági hivatalok és intézetek számára készült, hogy azok ipari szükségleteik beszerzésénél e segédkönyv segítségével a hazai közszállításokat megismerhessék. De korlátolt számú példányban a közönség részére is utánnyomatot a címtár. Az állami és törvényhatósági hivataloknak díjmentesen küldetik meg, a közönség pedig két koronáért szerezheti meg a »Hazai ipari beszerzési források« kiadóhivatalánál (Budapest V, Akadémia-utca 3). Legcélszerűbb utalvány használatára.

A Munkás-Rokkant-Egyesület jelentése.

A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíj-Egyelete húsz-oldalas füzetben számol be mult évi működéséről. Az alábbiakban felsoroljuk e jelentés főbb adatait: A mult évben 22547 új tag iratkozott be egyletünkbe, vagyis 4895-tel több, mint 1907-ben és 832 taggal több, mint amennyi a rendes fizető tagok száma volt az első tíz év végén. Az évi jelentés könnyen áttekinthetően kimutatja az egylet fokozatos haladását kezdettől fogva tizenhat éven át egészen 1908 végéig. Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy az egylet keletkezésétől fogva 1908 végéig 99651 tag iratkozott be az egyletbe. Ezek közül 370 tag van a

rokkantak sorában, meghalt 2361, töröltetett 24674, e szerint a rendes fizető tagok száma 1908 végén 72246. — Ugyanilyen arányban növekedett az egyesület vagyona is. Amíg 1907-ben 690058 kor. 14 fillér volt az emelkedés, ezzel szemben 1908-ban 952291 kor. 13 fillérral emelkedett a vagyon, úgy hogy az évi mérleg 4012361 kor. 84 fillér tiszta vagyont tüntet föl. Alapszabályszerű segélyekre 1908-ban kifizetett: a rokkantak segélyezésére 17450328 kor., az árvák neveltetési járulékaira 836573 kor., özvegyek végkielégítésére 84583 kor., a tagok végkielégítésére 20263 kor. Az 1908-ban kifizetett segélyek összege tehát 18391747 korona. Ezenkívül rendkívüli segélyekre is igen tetemes összegeket fizetett ki az egyesület.

Egy öreg öntő szaktársunk jubileuma.

Az Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság személyzete március 27-ikén ünnepelte Fickert Gusztáv öreg betűöntőnek félszázados öntői jubileumát. Nevezett 1845 március 10-én született a Lipcse melletti Schönefelden. Atyja, Fickert Gusztáv Ferdinánd selymeszövő, az 1848-iki forradalmi napokban a fölkelőkhez csatlakozván, elfogott és életfogytiglani fogságra ítéltetett, de nyolc évi nehéz rabság után kegyelem útján szabadon bocsáttatott. A fogság ideje alatt atyjától megfosztott Gusztáv 1859 március 26-án inasnak szegődött Scheller és Giesecke lipcsei betűöntődjébe, ahol öt évi inasidejét kitöltve, rövid ideig mint segéd is működött, majd kilépett innen és több más lipcsei öntődjében dolgozott. Később vándorútra kelve, Dániában, Hamburgban és Berlinben találjuk, ahonnan Drezdába, majd Frankfurtba ment. Innen jött 1891 február havában Budapestre, hol az Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaságnál kapott foglalkozást. Ez idő óta itt dolgozik körünkben, melyben mint munkás az intézet teljes elismerését és mint szaktárs munkástársai osztatlan szeretetét vívta ki magának.

A Gépmesterek Köre múlt évi jelentése.

A Gépmesterek és Nyomók Köre most adta ki az 1908. évről szóló jelentését, melyből konstatálhatjuk, hogy az elmúlt évben igen szép működést fejtett ki. Csupán munkanélküli-segélyre 3340'30 koronát fordított, míg az előző évben 1844'90 koronával kevesebbet. A munkanélküli-segélynél ez a nagy differencia az óriási munkanélküliségből ered. A rokkantak 600 korona segélyben részesültek. Kiemelendőnek tartjuk az önképzésre fordított 1925'73 koronát, amely a mellett bizonyít, hogy a Kör az önképzésre is gondot fordít. A Kör ez évben 106 taggal, míg vagyona 5351'62 koronával gyarapodott, ami elég tekintélyes eredmény.

Nagyszabású papirosgyár Budapestén.

Érdekes hír járta be a minap a budapesti sajtót. Arról van szó, hogy az Athenaeum részvénytársaság, a Franklin-Társulat, Légrády Testvérek és mások az osztrák-magyar nyomdapapiros-kartell túlkapásai ellen védekezendő, rotációs papiros előállítására berendezett papirosgyárat építtetnek Budapestén. A gyárat részvénytársasági alapon, három millió korona alapítőkével terveznék. — A dologgal úgy látszik összefüggésben van Sümegi Vilmos országgyűlési képviselőnek, ki mellesleg a Magyarország hírlapvállalatnak az igazgatója, minapi interpellációja a kereskedelem-ügyi miniszterhez. Ez az interpelláció így hangzik:

»Egy körülményt kívánok különösen a kereskedelmi kormány figyelmébe ajánlani és ez a szomorú körülmény az, hogy Magyarországon a papirosbehozatal milliókra és tízmilliókra úgy, sőt mi több, talán el sem hinné senki, hogy az úgynevezett vég nélküli rotációs papirt, amelyen a napi lapokat nyomják, Magyarországon két esztendeje nem is gyártják. Két gyárunk volt, a hermándi, vagy ahogy régebben nevezték: hermaneci és péterfalvi, amely ezt a papírost gyártotta. Az egyiket elnyelte — hogy így fejezzem ki magamat — egy budapesti bank, a másikat elnyelte egy részvénytársaság, amelynek bécsi nagyurak a részvényesei, a schlöglmühli papirosgyár. A mai napon tehát egyetlenegy ív ilyen rotációs papírost sem készítenek Magyarországon és az elmúlt esztendőben ebből az egyetlenegy iparcikkból 5045964 korona értéket hoztak be Magyarországra. Azt hiszem, a kereskedelmi kormánynak különös figyelmébe ajánlhatom ezt a körülményt, hogy amikor iparfejlesztési célokra milliókat áldozunk, legalább az a szegénye ne legyen meg az országnak, hogy a sajtó, amelynek legnagyobb része végre is nem tisztán üzleti célokat követ, hanem pártolni köteles minden szépet, jót és hazafiaszt, legalább ne legyen kénytelen e papírért külföldre fordulni.«

Nagy tavaszi vásár az Iparcsarnokban.

A tavaszi vásár eszméje négy esztendővel ezelőtt merült föl, s ugyanakkor rendezték is az első ilyen, kiállítás számba menő vásárt. Akkor nyolcvannal volt a résztvevők száma, míg most négyszázharminc, köztük szép számmal olyan kereskedő meg iparos, aki a sokszorosítással vagy papiros-szakkal foglalkozik.

A résztvevők nagy száma mellett is: bennünket nem igen eléghíthetett ki a vásár grafikai sokszorosítást felölelő részének a színvonala. Szomorúan álltunk nálunk a dolgok, ha az volna például a magyarországi könyvnyomtatás hű tükré, amit a vásárban láttunk: gyarló nyomtatású, izléstelen szedésű s költésű művek sokasága. Tagadhatatlan ugyan, hogy némelyik lelkesebb sokszorosító-iparos itt is kitett magyarárt, de a többség csak selejtes portékát állított ki.

Az Athenaeum sátrában egyebet sem láttunk, mint sok-sok, részben modern s művészi képes könyvet. Tipográfiai munkák híre se volt itt. A hatalmas műintézet e nemű munkáit a Magyar Nyomdászati és Képzési Társaság állította ki, bár a kiállított dolgok legtöbbször semmi köze sem volt a laphoz. Ilyen címen a »Fürkésző« kiadója is részt vehetett volna a vásáron. — *Hornvánszky Viktor* sátra igen szép és művészeti szempontból is tartalmas volt a maga szép színnyomataival meg kötéseivel. — *Kner Izidor* praktikus szempontból rendezett tárlatát mindenki kedvvel szemlélgette; a pompás meghívók stb. kitűnő világitásba helyezték a gyomai nyomda képeskielégítőit. — *Károlyi György* nyomdájából ügyes akciósakat, a *Jókai-nyomdából* pedig szép színnyomdátokat láttunk. — A *Pécsi Irodalmi és Könyvnyomdai Részvénytársaság* ujabban megnyitott litográfiájából is adott mutatót. — Litográfiai munkákkal állottak ki a porondra *Kellner és Mohrlüderék*, valamint *Kunosyék* is; az utóbbiakéi igen szépek voltak. — A cinkografusok közül *Weszely Lipót és Társa* gyönyörű autotípiákkal, *ifj. Weinwurm Antal és Társa* pedig az amerikai gyorsan marató eljárásukkal keltettek föl-tűnt. — A festékgyárosok közül *Berger és Wirth*, továbbá *Lorilleux Ch. és Társa* voltak képviselve. *Pusztai R. és Társa* új szekrényfújtatót mutatott be.

Falk Zsigmond dr. legújabb könyve.

Ritka szép kiállításban jelent meg *Falk Zsigmond dr.*-nak, az Ország-Világ szerkesztőjének s a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság igazgatójának modern novellisztikus elbeszélése: az »Énekesnő«. A mű irodalmi méltatása nem a mi dolgunk, s olvasóink ügyvis ismerik már érdemes frónknak kitünő tollát. A könyv művészi és technikai tekintetben való kiállításának a méltatása azonban már a mi szakunkba vág, s ezért néhány szóval szólnunk róla. A rendkívül határos és modern címképet — amelyet Falk Zsigmond dr. szíveségéből e füzetünk mellékletei közt is bemutattunk — *Honti Nándor* festőművésznünk rajzolta és a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság sokszorosította pompás litográfiai nyomtatásban. A könyvecske bensejében is van néhány egész-oldalal jó rajz, autotípiai sokszorosításban. A papiros kitünő, a szöveg jól olvasható antiqua betűkből van szedve, s a nyomtatás tiszta és pontos. — A könyv ára 2 korona, de szerző nyomdászoknak lapunk útján 1 koronájával adja.

Nyomdászati Tanműhelyünk gyásza.

Tátray Lajos építész-mérnök, a Tanműhely egyik rokonszenves és kiváló művésztagja, e hó 14-ikén huszonöt-éves korában meghalt. Alig két hónappal eelőtt vált meg a Tanműhelytől; hogy tudását és tehetségét még jobban fejlessze: Berlinbe ment. Itt aztán súlyos betegség, tüdővész támadta meg. Bár egyik legutóbbi levelében már egészségének javulásáról írt, s új vágyakkal meg reményekkel volt eltelve: nem gyógyult meg többé. Haza jött meghalni.

*Tátray*nak fiatal kora mellett is igen sok rajza és festménye volt már kiállítva; tagja volt a Műhelynek, Fészeknek, Képzőművészek Egyesületének; az Iparművészeti Társulattól hat ízben nyert pályadíjat. Egyénisége szerény volt, s a művészetet rajongásig szerette; a nyomdászat művészes fejlesztését is odaadó szeretettel akarta szolgálni, de mindnyájunk sajnálatára megakadályozta ebben a kérlelhetlen halál. *St.*

Az anyaegyesület jelentése a mult évről.

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Segélyző Egyesülete is széjjelküldte immár a mult évi működéséről szóló jelentését. E szerint az egyesületi bérház építésére annak idején megválasztott intéző bizottság a ház teljes elkészültével s a munkák végleges leszámolásával működését befejezte. Az építési költség számlákból kitűnik, hogy a ház építési, felszerelési és egyéb költsége 939 024 korona 25 fillér; számlaértéke 1 285 024 korona 25 fillér, bruttó jövedelme több mint 100 000 korona, s a befektetett tőke kilenc százalék kamatot hoz. Ha ezenkívül tekintetbe vesszük, hogy a szokásos értékelés szerint, vagyis a ház tiszta jövedelme húszszorosának számításával a ház mai értéke kerek összegben 1 350 000 korona: akkor az eredménnyel feltétlenül meg lehetünk elégeűve. A mérleg szerint a rokkantsegélyző pénztár 52 609 korona 21 fillér, a munkanélküliek pénztára 66 073 korona 92 fillér, a tartalékalap 3 103 korona tiszta eredményt mutat fel, vagyis összesen 121 786 korona 13 fillér. Ha ez összegből a betegsegélyző pénztár 35 838 korona 69 fillérnyi 1908. évi hiányát levonásba hozzuk, akkor 1908. évi tiszta eredményként 85 947 korona 44 fillér marad. Ha ezt az összeget az 1907. évi 623 459 korona 39 fillér összvagyonhoz hozzáadjuk, 1908

december 31-én összes tiszta vagyonunk 709 406 korona 83 fillér, melyből a betegsegélyző pénztár vagyonrésze 7132 korona 46 fillér, a rokkantsegélyző pénztár vagyonrésze 423 127 korona 73 fillér, a munkanélküliek pénztára vagyonrésze 217 103 korona 37 fillér, a tartalékalap vagyonrésze 62 043 korona 27 fillér. Az egyesület vagyonát képezik: a budapesti egyesületi ház 1285 024 korona 25 fillér számlaértékben, a pozsonyi egyesületi ház 83 669 korona 57 fillér értékben, a leltár 8613 korona 15 fillér értékben, az az értékpapírszámla 1568 korona értékben, a kézi pénztárak összege 6010 korona értékben, óvadék és követelés 110 korona értékben, folyószámlán és kézi pénztárban 47 123 korona 60 fillér, összesen 1 432 118 korona 57 fillér. Ezzel szemben 722 711 korona 74 fillér tartozásunk van; ha ezt az összeget az 1 432 118 korona 57 fillérből levonjuk, a tiszta vagyon 709 406 korona 83 fillér. — A pénztárak közül egyedül a munkanélküliek pénztára mutat föl jó eredményt. A rokkantak pénztára az idén sem mutat föl valami nagy fölösleget. Ha e pénztár alapszabályszerű rendes bevételének 155 082 korona 34 fillér összegéből a 138 774 korona 24 fillér ugyancsak tisztán rendes és alapszabályszerű kiadást levonjuk, a maradvány mindössze csak 16 308 korona 10 fillér. A jövőben erősen fokozódó kiadással szemben, ha tekintetbe vesszük azt, hogy az új alapszabályokban a főnökkilletékek is megszűnnek, ami évi 5000—6000 korona, ez nem nagy eredmény. A betegsegélyző pénztár a jelenlegi alapon nem életképes, a tavalyi illetékfölemelés dacára sem.

Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek.

M. J., Budapest. Nevezetesebb angol és amerikai betűöntődék: Miller and Richard, London (Water Lane, Ludgate Hill, E. C.); Stephenson, Blake and Co., London (33, Aldersgate Street); Sir Charles Reed and Sons, Ltd., London E. C. (Fann Street); P. M. Shanks and Sons, Ltd., London W. C.; The Wicks Foundry, London S. E. (154-5-6, Blackfriars Road); Inland Type Foundry, Saint Louis (217-219, Olive Street); American Type Founders Co., Chicago; H. W. Caslon and Co., London E. C. (22, Chiswell Street). — Franciaák: Beaudouire et Cie, Paris (13, rue Duguay-Trouin); Berthier et Durey, Paris (19-21, rue Boissonnade); Chaix et Cie, Paris (128, rue de Rennes); Doublet et Cie, Paris (56, avenue d'Orléans); Deberny et Cie, Paris (58, rue de Hauteville); Ed. Roesch, Paris (45, avenue de la République); F. Warnery, Paris XIV (4-6-8, rue Humboldt); Georges Melin, Paris (82, quai Jemappes); J. Dutreix et Cie, Limoges; Peignot et fils, Paris (14, rue Cabadis). — Spanyol: Richard Gans, Madrid (63, Princesa). — Olasz öntő: Ditta Nebiolo e Comp., Torino. — Másik kérdésére nézve feleletünk: annyira megszaporodott a tenni-valónk, hogy bármennyire szeretnők is, nem kerül hozzá időnk. Üdvözlet! A többi munkatársnak is.

Sopron. A marginálisok elrendezésében mi éppen-séggel nem látunk hibát, sőt hasonlíthatatlanul nyugodtabb hatásúak az oldalak így, mint a másik esetben volnának. Az a régi szabály, hogy a marginális mindig a kolumna paginás felén legyen: ez esetre nem alkalmazható. Hiába, nincsen szabály kivétel nélkül, s a célszerűségi meg esztétikai szempontok nem egy régi szabályt döntöttek már meg minálunk.

Törekvő, Szeged. A beküldött hirdetés jó izlésre s önálló gondolkozásra vall. Szerintünk a hirdetés-szedésnek ez a helyes módja: foltokkal hatni, ha kell

még többszörös tagolás segítségül hívása mellett is. Némely akcidenes-szedő szaktársunk nagy kedvvel szöke ugyan ócsárolni a szakmetria érdekében való ismétléseket, de a gyakorlatban bizony ők sem tudják elkerülni az ilyesmit. Nekünk nyomdászoknak különben is viszonylag olyan kevés a hatáskeltő eszkö-

zünk, hogy kár volna földadni a legjobbak egyikét. Mintaképpen beküldött hirdetéseért igazán gratulálunk. *Typo*, Pozsony. A lipcsei nyomdász-akadémián a művészies, a bécsi főiskolán pedig a technikai irányban való kiképzés a fő. Őnnek az utóbbit ajánlhatjuk. *Egyebekről térhiány miatt a jövő havi füzetünkben.*

Jegyzőkönyvek s egyéb hivatalos közlemények.

A Könyvnyomdászok Szakköre pályázatai.

A Könyvnyomdászok Szakköre választmányának megbízásából a Kőr szakbizottsága a magyarországi könyvnyomtatók fokozottabb szakbeli fejlődésére buzdítása végett pályázatot hirdet:

I. a Grafikai Szemle mellékleteire, hozzáértve az illető füzet borítékát is;

II. a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1910-iki legjobb szakcikkére;

III. ugyanez Évkönyv legjobb mellékleteire.

Általános föltétel:
A pályázatok bármelyikében is csak a Könyvnyomdászok Szakköre tagjai vehetnek részt.

Különleges föltételek:

I. A Grafikai Szemle mellékleteire vonatkozólag:

A Szakkörnek e pályázata havonként megismétlődik 30–30 korona jutalomdíjjal, amely összeg lehetőleg klatatik az illető hónapban megjelent mellékletek legjobbjika, esetleg a boríték csiná-lójának. A pályázatokon csak olyan munkák vehetnek részt, amelyekben a szedési elem is kellően képviselve van. Pusztán rajzok beküldésével tehát nem lehet pályázni. A mellékleteknek előbb már okvetlenül valamely célra kellett kinyomtatniok, s a Grafikai Szemle számára egyszerűen továbbnyomtatattatniok. Ennek biztosítása okáért az ilyes mellékleteknél csak a papirosnak az árát térítjük meg. A borítékok nyomtatására ez a pont természetesen nem vonatkozik. Az egyes hónapokra eső pályázatokon mindazok a mellékletek vesznek részt, amelyek az illető hó 15-ikéig szerkesztőségünkkhöz beérkeztek, illetőleg a vidéken pósfára adattak. Később földadott mellékletek a következő hóra maradnak. Példányszám 2100. Korrekturának előzetes beküldése föltétleges, a papirosról szóló számla a küldeményhez melléklendő.

A pályaműveket a Szakkör szakbizottsága havonként bírálja el, s a döntés meg a bírálati jelentés a mellékletekkel egyidejűleg jelenik meg.

II. A Magyar Nyomdászok Évkönyve 1910-iki kötetében megjelenendő szakcikkekre vonatkozólag:

E pályázaton részt vesznek az 1910-iki Évkönyvben megjelenő összes szakdolgozatok. Pályadíj az elsőnek 50, a másodiknak 30 korona.

A szakdolgozatok beküldési ideje július hó 1-je. Mindenesetre jól teszik azonban a pályázók, hogy ha az illusztrálást stb. illetőleg mentől hamarabb érintkezésbe lépnek Novák László szerkesztővel (V, Hold-utca 7).

A bíráló bizottság a szakdolgozatokat még a megjelenés előtti bírálja el, s a bírálatát és döntését az Évkönyvben közli.

III. A Magyar Nyomdászok Évkönyve 1910-iki mellékleteire vonatkozólag:

Ennek a pályázatnak az lévén a célja, hogy Magyarországnomdaiparájának képességeit mutathassuk be: részt vesz benne minden olyan beküldött melléklet, amelyben a szedési elem kellőképpen képviselve van. Pusztán rajzok beküldésével tehát nem lehet pályázni.

A méretekre stb. vonatkozó fölvilágosítások a szerkesztőtől tudhatók meg.

Az első díj 50, a második 40, a harmadik és negyedik 30–30, az ötödik 20 korona. Az arra érdemeseket ezenfelül dicsérő ok-levéllel tünteti ki a bíráló bizottság. Az öt pályadíj közül kettő okvetlenül vidéki munkának juttatandó.

Jegyzőkönyv

a Könyvnyomdászok Szakköre szakbizottságának 1909. évi áprilisi hó 23-án tartott üléséről.

Jelen vannak: Augenföld M. Miksa I. alelnök, Wanko Vilmos II. titkár, Bozsik István pénztáros, Novák László, a Grafikai Szemle szerkesztője; Bauer Henrik, Burgheim Károly, Hollósy János, Stefáni József, Spitzz Adolf szakbizottsági tagok.

Augenföld M. Miksa, mint a bizottság elnöke, megnyitja az ülést, s fölkéri a bizottságot, hogy előadót válasszon.

Előadónak egyhangúlag Wanko Vilmos választatik meg.

Wanko Vilmos betereszti a Grafikai Szemle mellékleteire, az 1910-iki Évkönyv szakcikkreire és mellékleteire vonatkozó pályázati tervezetet, mely némi módosításokkal elfogadtatott.

Bírálat alá vétetnek a Grafikai Szemle márciusi számában megjelent mellékletek.

A szakbizottság sajnálattal konstatálja, hogy e füzet mellékletei közt nincs olyan, amelyik érdemes volna a díjazásra, mint-nyilván az az alapján, hogy a kiadása kötelező: a bizottság hosszas vita után úgy dönt, hogy a 30-koronás díjból 15–15-koronás díjakat alkit, melyeknek egyikét a Grafikai Intézet levélféjének a nyom-tatója, másikat pedig az *Üzlet* címlap készítői kapják.

A bizottság a mellékleteket bírálat alá véve, következő észre-vételek tételnek:

A Grafikai Intézet levélféje — rajz lévén — a pályázaton csak nyomtatás szempontjából kerül elbírálás alá, s ebben a tekintet-ben nem hagy kívánni valót.

Az *Üzlet* címlapja: Gyöngye munka. Zavaró hatást gyakorol a kétoldalt függő háromszög-sor. Ez teljesen elmaradhatott volna.

Az alapterület nem eléggé pontos kidolgozású.

A Grafikai és Rokon Iparosok Főnök-Egyesülete levélféje:

A pályázaton — mint nem szakember munkája — nem vehető figyelembe. Mástkülönb helyes, csinos munka, mely becsületére válik szedőjének, akinek csupán azt vethetjük szemére, hogy a sorok egalizálására nem fordított elég gondot. A *telefon* szó nagyon apró. Színezés, nyomtatás szép tiszta.

Thalmayer-cégkártya és személféjegy: A cégkártyán a sorok ki-töltése nagyon erőszakolt, szembántó dolog. Egyébként a min-dennapi munkák közé sorolható.

A Grafikai Szemle áprilisi számaihoz beküldött mellékletek vétetvén bírálat alá, azok közül a 30-koronás pályadíj a Hor-nyánszky-nyomda mellékletének adatik, mint legmodernebb zá-nerben kifogástalanul megszedett munkának.

A bírálat megírása előadóra előzatik.

(A részletes bírálat az idő elrehaladottságára való tekintettel a jövő számban közöletik.)

Wanko Vilmos, II. titkár.
Ülés vége.

Jegyzőkönyv

a bíráló bizottság folyó hó 7-én tartott üléséről.

Tárgy: a nyitrai szakegyesületi helyi csoport által kiírt levélféj-pályázatra beküldött munkák elbírálása.

Jelen vannak: Wanko Vilmos, Hollósy János, Novák Alajos, Pápay Ernő, Prüner Arnold, Stalla Márton.

Másodtitkár átadván a nyitrai szakegyesületi helyi csoport által kiírt levélféj-pályázatra beérkezett munkákat, kéri azoknak az el-bírálását.

A bíráló-bizottsági tagok a munkák tüzetes megbirálása után a határozatilag kimondják, hogy jutalmazásra és kivételre a *Nyitrai szakkocsi levélféje* jellegű munka alkalmas, s így a *Nyitrai szakkocsi levélféje* és a szedőnek és a nyomtatóknak) Lencse Antal díj (10–10 korona a szaktársaknak adandó ki.

A bírálat megírásával Wanko Vilmos másodtitkárt bizza meg a bizottság.

Wanko Vilmos.

Bírálati jelentés

a Szakegyesületünk nyitrai helyi csoportja által hirdetett levélféj-pályázatra beküldött munkákról. (A Könyvnyomdászok Szakköre bíráló bizottságának 1909. évi áprilisi hó 7-ikén tartott üléséből.)

A pályázat sikerültnek mondható. Bár csak három munka ér-kezett be, de elismerendő: ezeken is meglátszik a pályázók igye-kezete, hogy a meglévő anyaggal jót és szépet alkossanak.

A bírálóbizottsági tagok a pályamunkák tüzetes megbirálása után a következő megjegyzéseket teszik:

Az 1. számú pályamunkára (jelleg nélkül érkezett be): A szö-veg három egyszerű sora kettős lénálval van bekerítve, alája chamois-alap alkalmaztatott. A papiros főlő szeléről függő, az alapterületen átjutott és öt színbén nyomtatott szalagok tart-ják a fönt letr cégtábla-szerű fejet. Kezdetleges munka; a sza-lagok alkalmazása helytelen és célja-tévesztett dolog.

2. A „Törekvés” jeliségű munkára: Egyszerű lénia-keret foglalja körül az egyszerű sorokat. A szöveg kék, a lénia kék arany, a keretsornak pontjai zöld s az alaponomatok egyike szürke, másika világos kék színben nyomtatódta. Egyszerű, szolid munka, a szövegcsopontosítás azonban nem a legszencesebb; áll ez különösen a három fő sorra. Nyomatás tiszta.

3. A „Nyitrai szakcsoport levélfeje” jelisével ellátott munkára: Modern lénia-keret, egyszerű sorok, izléses — bár hideg — színezés. Sorai szépen vannak megszedve, nemkülönben a keret is. Színezése — mint már említettük — hideg; jobb lett volna, ha a pontokat valami melegebb színnel nyomtatják. A szövegcsoportok bántóan befolyásoló, alaponomatként alkalmazott nyomdász-sas elmaradhatott volna.

A pályaművek közül az utóbbi (a 3. számú) a legmegfelelőbb, mint modernbb szedés, s ezért a bírálók a pályadíjat ennek ítélik oda, kikötvén, hogy kivétel esetén a fő sorok és mellék-szöveg közötti narancssárgával nyomtatott pontok elhagyatnak, valamint a nyomdász-sas is elmaradjon, s a narancssárga színben nyomtatott pontok megfelelő melegebb színben nyomtatásának.

Wanko Vilmos.

Jegyzőkönyv a szavazatszedő bizottság 1909 április 11-ikén megtartott üléséről.

Jelen vannak alulirottak. Leadott összesen 204 szavazat, megsemmisített 18, marad érvényes 186 szavazat. Megválasztottak: elnök Tanay József (184); I. alelnök Augenfeld M. Miksa (186); II. alelnök Werner Jenő (184); pénztáros Bozsik István (186); ellenőr Sarlós Lajos (186); I. titkár Morócz Jenő (186); II. titkár Wanko Vilmos (186); I. leltáros Boros Dezső (186); II. leltáros Hollósy János (186). — Választmány: III. Aigner Antal (186), Bárány Nándor (180), Bauer Henrik (177), Busay Balázs (178), Fekete Béla (179), Goldberger Ármán (164), Gyöngyösi Sándor (186), Kun Kornél (178), Müller Ignác (164), Novitzky N. László (182), Prüner Arnold (170), Schornstein Jakab (164), Stalla Márton (174), Stefáni József (171), Spitz Adolf (182). — Választmányi póttagok: Novák Lajos (29), Enyedí János (22), Burghelm Károly (16), Kallós Ödön (13), Szeleczky Vilmos (12), Weninger István (9), Schmidt János (8), Baka Márton (6), Kaupy Jenő (5), Kun Mihály (4).

Zubriczky Ferenc, elnök. Salamon István, jegyző.
Kun Mihály. Rosner Lipót. Heller J. Kálmán. Steiner Samu.

Rendessévi közgyűlés 1909 április 6-ikán.

Elnök: Tanay József.

Tanay József elnök üdvözli a megjelenteket, s a közgyűlést megnyitja. Jelen jegyzőkönyv hitelesítőül ajánlja Müller Sándor és Vajda Jenő tagtársakat, amhez a közgyűlés hozzájárul.

A titkári jelentést, mely a Grafikai Szemlében megjelent, a közgyűlés egyhangúlag — vita nélkül — elfogadja, s az abban foglalt javaslatokat határozattá emelli.

A pénztárosi és leltárosi jelentéseket a közgyűlés egyhangúlag tudomásul veszi.

Számvizsgálókul Lackenbach Artúr, Braun Elemér és Markovits Kálmán, a szavazatszedő bizottság tagjaiul pedig Heller J. Kálmán, Kun Mihály, Kujarik Ernő, Rosner Lipót, Salamon István, Steiner Soma és Zubriczky Ferenc választatnak meg.

A tiszti kar és választmány újválasztása céljából elnök a közgyűlést a szavazás tartamára felfüggeszti. (A szavazás eredményét a szavazatszedő bizottság jegyzőkönyve közli.)

Indítványok tárgyalása következőkben, első sorban Novák László szaktárs indokolja meg az alapszabályok módosítására vonatkozó indítványát. A közgyűlés a pontonként való tárgyalást kívánja. Schwartz Ambrus tagtárs ajánlatára utasítja a közgyűlést az új választmányt, hogy az alapszabályokon elfogadásuk után, azok fölterjesztése előtt, bizonyos, a minisztérium által megkívánt mondatszerkezeti módosításokat eszközöljön.

Az alapszabályok pontonkénti tárgyalása során a közgyűlés az 1., 2., 3. szakaszokat a választmány módosításaival egyetemben elfogadja. A 4. szakaszhoz Novák László pótlást ajánl, mely elfogadható, a szakasz következőképp szól: „4. §. A Körnek tagja lehet minden grafikai alkalmazott, aki azon kívül, hogy magyar állampolgár: a saját kártársi szervezetének tagja, s az alapszabályok által megszabott 20 filléryei heti illetéket rendszeresen befizeti a Kör pénztárába.” Az 5., 6., 8., 9. szakaszok változtatlanul illetve a választmány módosításával fogadtattak el. A 7. szakasz töröltetett. A 10. szakasz második mondatja így módosítottatik: „Munkanélkülnek nem fizetnek illetéket. Betegek betegségük húsz hetén túl levő idejében szintén nem fizetnek illetéket.” Az alapszabályok többi szakaszát Müller Sándor indítványára — a választmány módosításaival — en bloc fogadja el a közgyűlés, és azoknak jóváhagyása végett a minisztériumhoz való fölterjesztését az új választmányra bízza.

Steiner S. javaslata a ruhatárra vonatkozólag a választmányhoz utalítottatik.

A választmány javaslatára a közgyűlés Boros Dezső tagtársat a Kör ügyeinek hathatós előmozdításáért és ügybuzgó munkálkodásáért egyhangúlag a Kör tiszteletbeli tagjává választja.

Az egyéni nyugtázás a főváros területén megszüntetettetik. Elnök jeleníti, hogy Steiner Soma és Berger D. Dezső sürgőségi indítványt óhajtanak előterjeszteni.

Steiner Soma a Grafikai Szemlére vonatkozólag tesz sürgős indítványt, de azt az elnök megnyugtató fölvilágosítás után visszavonja.

Berger D. Dezső szintén visszavonja indítványát. Müller Sándor magáév teszi a Steiner-féle indítványt, s kéri a sürgőség kimondását. A közgyűlés az Indítvány sürgős tárgyalását nem tartja szükségesnek.

Napi rend kimerítetvén, elnök megköszönve a tagok türelmét, a közgyűlést berekeszti.

Wanko Vilmos, II. titkár.

Szakkörünk szaktanfolyamainak értesítőiből

még mindig vannak eladásra szánt példányok. Egy-egy koronájával kaphatók például az 1904-1905., valamint az 1907-1908-adi ki iskolai évről szóló értesítők (szerkesztették Tanay József, Novák László és Augenfeld Miksa). Sok szedés- s egyéb példával, valamint műmelléklettel. A szakmájukban fejlődni óhajló szaktársak nélkülözhetetlen kézi könyvei. Rövid, tömör összefoglalásban ismertetik a tanfolyamokon előadott tanfási anyagot. Megrendelhetők a Grafikai Szemle kiadó hivatalában (Budapest V, Hold-u. 7) vagy Bozsik István szakköri pénztárosnál (VIII, Sándor-tér 4).

Tagsági járulékokban a múlt hóban befolyt:

a) Egyesektől (I. a 90. oldalon olvasható pénztári kimutatást): Péter Ferenc 1.80, Rosenfeld Henrik 1.20, Forró Imre 3.60, Bartos Lajos 1.20, Béni Zsigmond 1.20, Kongorác János 3.60, Hódi Ferenc 1.80, Piblinger Ede 1.80, Várakozó Gábor 1.80, Díozzegi Kálmán 3.—, Vosniak Henrik 1.80, Wészi Gerzson 4.20, Somody Géza 1.20, Jóg Ferenc 1.20, Gaal Benő 1.20, Bichler Artur 1.20, Bichler Jenő 1.20, Eckmann József 1.20, Endler Frigyes 1.20, Fuchs Adolf 1.20, Matuska György 2.40, Pawlik Károly 0.60, Peidl Gyula 0.60, Cserekléyi Benedek 0.60, Sichernmann A. 0.60, Csaba Miklós 0.60, Klein Rudolf 0.60, Groms Alajos 0.60, Szallabek János 0.60, Jóg Andor 0.60, Wasserberg Károly 0.60, Flacher Dezső 0.60, Kovács István 0.60, Walter Lajos 0.60, Zubriczky Ferenc 0.60, Szenzenstein Gáspár 0.60, Schwarz Béni 0.60, Krausz Jenő 0.60, Dobos Géza 0.60, Wolf Sándor 0.60, Farkas Lajos 0.60, Steiner János 0.60, Polgár Pál 0.60, Mitterszky József 0.60, Rosenberg Sándor 0.60, összesen 53.40 korona.

b) A vidékről (I. a 90. oldalon olvasható pénztári kimutatást): Besztercebánya 4.80, Brassó 10.80, Gyoma 5.40, Losonc 1.80, Mezőtúr 1.80, Nagybekerek 11.40, Kassa 15.—, Győr 10.80, Ungvár 9.60, Nyitra 3.60, Újpest 4.80, Marosvásárhely 16.20, Szekszárd 4.20, Szeged 9.—, Eger 5.40, Mohács 4.20, Temesvár 43.80, Makó 6.—, Szamosújvár 1.80, Hódmezővásárhely 1.20, Kecskemét 3.—, Gyula 1.80, Arad 14.40, Debrecen 45.—, Fiume 9.60, összesen 248.40 korona.

Tagsági forgalom 1909. évi március havában.

Beléptek a Körbe: Steiner Zsigmond (Berger M. és Társa), Steiner Ferenc (Besztercebánya), Gombarovits István (Losonc), Vosniak Henrik (Engel), Forster Ervin (Langer), Szallabek János (Schmidt), Deák Kálmán (Bagó), Morócz Miklós (Állami Nyomda), Farkas Sándor, Rác Rezső, Weisz Lajos (Thalla), Bartos Lajos (Vác), Juhász János (Ungvár), András Lajos, Gámn Gyula, Hima György, Kiss Árpád, Jakab Emánuel, Kovács Zoltán, Lukács Károly, Toroczky Béla (Marosvásárhely), Baumgarten Dezső, Deutsch Dezső (Újpest), Garay Lajos, Szilárdi Géza (Rózsa K. s Neje), Mészáros Miklós (Világosság-ny.), Csipka Károly, Schaeffern Jenő, Steiner Izidor, Weiser Simon (Európa), Bischa Ferenc, Czárán Emil, Fecker Vilmos, Klein Béla, Leidenbach Pál, Ráttuy János, Szikovsky Miklós, Tausenberger József (Temesvár), Schick Károly (Székesfehérvári Házai Nyomda), Asztalos Mihály (Gallitzstein), Kiss István VII. (Légrády), Vogel Gyula, Hoffmann Izsák, Németi Félix, Nagy Jenő II. (Pátria), Heksch Ármán (Márkus), Egri Lajos (Athenaeum), Juhász Kálmán, Fodor Lajos, Karabás István, Kiss István, Mártha Zoltán, Nagy László, Nagy Sándor, Péntek István, Vigdranovits Jakab, Weissbarti Lipót (Debrecen), Jesz Mátyas, Salzer Jakab (Pesti Könyvnyomda Rézvénytársaság), Kubányi Jenő (Miskolc), Vondracek Ferenc (Markovits és Garai). — *Törlemdők az alapszabályok 9. szakasza alapján:* Kovács Sándor és Horváth Gyula (Szeged). — *Hátralék miatt törlemdők:* Bugyi János (Stephaneum), Sonnenfeld Jenő (Schmidt), Kreakay Imre, Varga József II. (Győr), Fekete János (Nyitra), Eperjesy Ferenc, Forray Béla, Katuca Antal (Szekszárd),

Kilczner Péter, Pilger János (Temesvár), Schutzberger József (Pátria), Hegedüs Béla (Légrády), Józsa János, Zsiga Sándor, Fidrant Othmár, Kranshaar József, Kunszt János, Neuberger Ignác, Schandek Viktor, Leitersdorfer Márton (Temesvár), Grossmann L. Vilmos, Király Albert, Pollacsek József, Reichenfeld Sándor, Wirtschauer Bertalan (Márkus), Kovács Árpád, Grünbaum Rezső (Athenaeum), Légard József (Fénynyomda), Jámor Tivadar (Franklin-fiók), Stärk Aladár, Jeszenszky Sándor (Jókai), Stern Manó (Molnár Lapja), Kiss Bálint, Kulcsár Gyula, Valási Lajos (Debrecen), Steinhübel Gyula (Miskolc), Elbert Arnold (Thalia), Landesmann Lípót, Holl Béla, Kálisch Mór, Gay Géza, Kálmán J. Sándor, Hmelár Károly, Goldstücker Gyula, Neumann Imre, Munka Lajos (ismeretlen tartózkodásúak). — *A hó végén 12 tiszteletbeli, 1745 rendes, összesen 1757 tag.*

Kondícióbeli változások pontos bejelentése.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy kondíciójuknak esetleges megváltozását — tehát mind a belépést, mind pedig a kilépést is — haladéktalanul adják tudtul a Kör pénztárosának (lakik: Budapest VIII, Sándor-tér 4. szám alatt), mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghatárthatják meg pontosan a célra egy egyszerű levelező-lap beküldése.

Magyar Nyomdászok Évkönyve az 1909. évre.

(Huszonnegyedik évolyam. Szerkesztette *Novák László*.) Ebből a több mint tízennegy fvény terjedelmű s huszonhét műmelléklettel ellátott pompás könyvből még mindig van eladó példány. Megrendelhető Bozsik István pénztárosnál (Budapest, Sándor-tér 4).

Jegyzőkönyv

az 1909 április 6-ikán megtartott bíráló-bizottsági ülésről.

Tárgy: a Szakkör temesvári tagcsoportja által hirdetett levélfej-pályázatra hirdetett munkák elbírálása.

Jelen vannak: *Wanko Vilmos*, *Hollósy János*, *Novák Alajos*, *Pápay Ernő*, *Prüner Arnold*, *Stalla Márton*.

Wanko Vilmos bemutatja a temesvári pályázatra beküldött pályamunkákat, s kéri azok elbírálását.

A bíráló bizottság a munkák alapos elbírálása után a következő határozatot hozta:

A beküldött pályamunkák közül kivételre s díjazásra alkalmasnak a *Pressbengel 4a* jelzésű munkát találja, s kiköti, hogy kivétel esetén a részletes bírálatban közölt részek a bírálók intencióihoz képest kijavíthatóknak.

A jelíges levél főbontatván, kitünt, hogy a munka szerzője *Todoreksu Vazul*, nyomtatója s a Mäser-lemezek előállítója pedig *Noványi Vilmos*.

A bírálat folyamán elhangzott megjegyzések összefoglalásával *Wanko Vilmos* bizottolt meg.

Ülés vége.

Wanko Vilmos.

Bírálati jelentés

a *Könyvnyomdászok Szakköre temesvári tagcsoportja által hirdetett levélfej-pályázatra beküldött munkákról*. (A bíráló bizottság 1909 április 6-ikán tartott üléséből.)

A pályázat, melyre összesen négy pályamunka érkezett be, nem sorozható a legesikertübb vidéki pályázatok sorába. A beküldött munkák kivétel szempontjából sem sorozható a legkiválóbbak közé. Az egyes munkákra a megjegyzések a következők:

1. A „Baby-Brocet” jelígejú pályamunkára: Az ugyanilyen nevű díszből szedett keretben a két címsor, az oldalrészben a nyomdász címer nyert elhelyezést. A keret zöld színben, a szöveg barna színben nyomtatódott, míg a keret alá alkalmazott alap ugyancsak zöld.

Az egész munka nem ér el kellő hatást, ami főleg a színezésnek tulajdonítható. A keret kombinációja nem új; konstátálható, hogy ez anyagból a pályázó jobb s helyesebb színezéssel szebb munkát is képes lesz alkotni a jövőben.

2. „Decor”: A keret az ilyennevű anyagból szedett, és megoldása nem a leghelyesebb. A keret és a szöveg barna színű; az alkalmazott alap rózsaszín és világos zöld. E munka is főleg a helytelen színezésnek az áldozata. Sokkal jobb hatást értek a volna el, ha a szöveget erősebb betűfajtaból szedik és más, a keret színével harmónizáló színben nyomtatták volna, és ha az alapnyomatokat teljesen mellőzik.

3. „Kezdő”: Egyszerű lénia-szedés, a lénia-közökben nonpareille pontokkal. A léniai arannyal, a pontok zöld színben, a rcille pontokkal. A léniai arannyal, a pontok zöld színben, a szöveg barna színben nyomtatódott, az egész alá alkalmazott alap pedig szürke színű. Nagy kár, hogy a sorokat nem megfelelően lobb betűfajtaból szedték, mivel így kissé erőszakoltnak látszik a fő sor. Általában izléses munka volna, kellemetlenül hat azonban a sok pont. Színezés, nyomtatás jó.

4. a b. „Pressbengel”: E munka helyesen javított mása a „Kezdő” jelígejúnek, amennyiben a zavaró hatású nonpareille pontok he-

lyett egy árnyalattal sötétebb alapnyomat alkalmaztatott, s a két oldalrészben egy-egy festékpamacs nyert elhelyezést. A szöveg a léniaikkal együtt barna színben nyomtatódott.

A munka szerzője indokoltan és szerencsésen javította meg a 3. számú munkát, mivel ez sokkal nyugodtabb hatású az előbbénél. Egyszerű és izléses. A fő soron azonban javítani kell, hogy a levélfej teljesen kifogástalan legyen. Lehetőleg más groteszk betűfajta kell venni, hogy a sor szépen egalizálva valamivel rövidebb, s ezáltal a sor és keret közötti üres tér minden oldalra egyenlő lehessen; a második sornak a kitöltése teljesen elhagyandó.

A négy munka közül a 4a. számú „Pressbengel” lévén a legjobb, díjazásra és kivételre ajánlatik.

Budapest, 1909 április 10-én.

Wanko Vilmos.

Fölvívás Körünk vidéken dolgozó tagjaihoz.

A tanfolyamok vezetősége fölvívja a vidéki tagtársakat, hogy a kiállítás- és fölolvadásokra vonatkozó megkereséseiket egyesítenesen a tanfolyamvezetőségekhez intézzék, és pedig a kiállításnapja előtt legalább négy héttel. (Megkeresések *Wanko Vilmos* napja előtt legalább négy héttel. (Megkeresések *Wanko Vilmos* szakköri másodtitkárnak a címére, Budapest VII, Dohány-utca 10. sz. alá, a Fried és Krakauer féle nyomdába intézendők.)

A tag szórakozási alkalma körhelyiségünkben.

Körhelyiségünk a Gutenberg-Otthonban van (bejárat az épület bérkocsis-utcal részén). A helyiség nyitva van: vasárnaponként délután 9 órától 1-ig. Olvasó-terem, billard, dominó, szakkapok és szépirodalmi folyóiratok állanak itt a tagok rendelkezésére.

Választmányi ülés 1909. évi március 19-ikén.

Elnökök: *Pollák Simon* I. alelnök.

Jelen vannak: *Pollák Simon* I. alelnök, *Bozsik István* pénztáros, *Wanko Vilmos* II. titkár, *Sarlós Lajos* ellenőr, *Boros Dezső* I. leltáros, *Busay Balázs*, *Goldberger Ármin*, *Novák Alajos*, *SchorNSTein Jakab*, *Spitz Adolf* és *Stalla Márton* választmányi tagok. Távollmaradásukat igazolták: *Tanay József* elnök, *Szeniczey Mihály* II. alelnök, *ifj. Aigner Antal* I. titkár, *Hollósy János* II. leltáros, *Bárány Nándor*, *Becker István*, *Enyedy János*, *Fekete B. Béla*, *Gyöngyösi Sándor*, *Morócz Jenő*, *Müller Ignác*, *Novitzky N. László* és *Prüner Arnold* választmányi tagok, továbbá *Novák László*, a Grafikai Szemle szerkesztője.

Elnök igazolt távolléte folytán *Pollák Simon* I. alelnök nyitja meg az ülést, s fölolvastatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, mely észrevétel nélkül hitelesítettik.

A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére *Goldberger Ármin* és *Spitz Adolf* választmányi tagok kéretek föl.

A rendes évi közgyűlés napi rendjére tüzetik:

a) *Novák László* és társai indítványa az alapszabályok megváltoztatása iránt;

b) a választmánynak *Boros Dezső* tiszteletbeli taggá választására vonatkozó indítványa;

c) a havi illetékek egyéni nyugtázásának a főváros területén való beszüntetésére vonatkozó választmányi indítvány.

Pénztáros jelentése a pénztár állapotáról és tagsági forgalomról tudomásul szolgál.

Wanko Vilmos jelenti, hogy a szakkbizottság a Grafikai Szemle havi mellékletpályázatának szövegét módosítani kívánja. Indítványa, hogy a választmány újjaválasztására való tekintetből a módosítás tartassék fenn az új választmánynak. Elfogadatik.

Wanko Vilmos másodtitkár kéri az irodalmi bizottság kiegészítését. A választmány az irodalmi bizottságot *Busay Balázs*, *Boros Dezső*, *Goldberger Ármin*, *Novák Alajos*, *Sarlós Lajos* választmányi tagokkal kiegészíti.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Wanko Vilmos.

A Szakkör vidéki pénztárosainak figyelmébe!

Körünk ez év január havától tagja a magy. kir. postatakarék-pénztár csekk-osztályának (22766. sz.). A megfelelő csekkfüzeteket már szét is küldöttük, tehát kérjük a vidéki pénztárosokat, hogy pénzküldeményeiket ezentül a csekkapok útján juttassák hozzáink. Ezek hátsó oldalán írásbeli közlemények (tagnévsor, *Szemle-szükséglet* stb.) is följegyezhető, ami által minden egyéb az eddigi ügykezelésben fölmerült portó-költség megtakarítható.

A magyar állam nyomdászattörténeti térképe.

(Tervezte és magyarázó szöveggel ellátta *Firtinger Károly*.) Ebből a hasznos kis történelmi munkából is van még néhány példány. Ára 60, póstan küldve 70 fillér. Évkönyv-vásárlók fél áron kaphják. Megrendelhető *Bozsik István* pénztárosnál (Gutenberg-Otthon).

Bevétel.

Pénztári kimutatás 1909 március haváról.

Kiadás.

	K	f.	K	f.	K	f.	X	f.	
Át hozat a mult hóról			7629	20	Március 13-iki házi estély kiadása	311	76		
10 drb hitelszöv. részjegy (à 10 kor.)			100	—	Iparműv. Iskolának tanf. célokra	500	—		
Gutenberg-szobor-alap			814	—	Külföldi szaklapokra	18	90		
Acs-Mihály-alap			571	40	1000 darab levélboríték	8	—		
A márc. 13-i házi estély összebevétele			262	90	Közgyűlés (szavazólap, expedíció) ..	18	90		
A Hitelszövetkezet osztaléka 1908-ra			5	—	Takarítás, villágítás	7	96		
					Titkár kiadása	4	15		
Tagsági járulékokban befolyt:					Folyóiratok előfizetése negyedévre	15	—		
Államnyomda	9	—			Tankönyv a temesv. szaktanf.-nak	17	—		
A Nap	3	—			Felbert papiros-számlája	25	65		
Athenaeum	13	20			Grafikai Szemle februári melléklet- pályázatának pályadíja	30	—		
Bagó-nyomda	4	20			Adminisztrációs kiadások helyben és vidéken	17	64	974	96
Bercsényi-nyomda	3	—							
Berkovits-nyomda	2	40			Kézpénz a hó végén			7732	74
Budapesti Hírlap	12	—			10 drb hitelszöv. részjegy à 10 kor.			100	—
Buschmann Ferenc	6	—			Gutenberg-szobor-alap			814	—
Egyetemi nyomda	6	—			Acs-Mihály-alap			571	40
Egyesületi tisztviselők	9	60							
Elek-nyomda	1	20							
Engel és Ladányi	1	20							
Európa	3	60							
Fővárosi nyomda	4	20							
Franklin-Társulat	69	60							
Franklin-fiók	6	—							
Fried és Krakauer	4	80							
Gallitzenstein	6	—							
Globus	11	40							
Grafikai Intézet	6	—							
Grosz A. és Társa	3	60							
Hamburger és Birkholz	4	20							
Hedvig Imre	1	80							
Hedvig Sándor	1	80							
Hornvánszky-nyomda	4	20							
Hungária	7	20							
Jókai-nyomda	3	60							
Kánitz-nyomda	—	—							
Karczag-nyomda	—	—							
Károlyi-nyomda	3	60							
Kellner Ernő	—	—							
Kertész-nyomda	2	40							
Klein Vilmos	3	60							
Kohn és Léhner	1	80							
Korvin Testvérek	5	40							
Községi nyomda	3	—							
Légrády Testvérek	12	—							
Löbl D. és Fia	3	60							
Löblovitz-nyomda	—	—							
Magyar Hírlap	4	20							
Markovits és Garai	2	40							
Márkus Samu	8	40							
Máv. menetjegynyomda	2	40							
Merkantil-nyomda	—	—							
Minerva-nyomda	1	80							
Molnárak Lapja	5	40							
May-nyomda	—	60							
Nádas és Rákos	3	—							
Otthon-nyomda	1	20							
Pallas	19	20							
Pannonia	1	20							
Pap és Schwarz	3	—							
Pátria	—	—							
Pazmaneum	4	20							
Pénzüntézetű nyomda	—	60							
Pester Lloyd	10	80							
Pesti Könyvnyomda R.-T.	33	—							
Petőfi-nyomda	4	80							
Posner Károly Lajos és Fia	11	40							
Radó Izor	3	—							
Révai és Salamon	22	80							
Rigler József Ede	9	60							
Rothberger és Weisz	1	20							
Rózsa Kálmán és Neje	9	—							
Schlesinger-nyomda	3	—							
Schmidl-nyomda	2	40							
Stephaneum	24	—							
Székesfővárosi Házi Nyomda	22	20							
Szent-László-nyomda	1	20							
Thalia-nyomda	5	40							
Turul-nyomda	1	20							
Várnai-nyomda	1	20							
Világosság-nyomda	23	40							
Weisz L. és F.	—	—							
Wodianer	16	20							
Wojtitz-nyomda	1	20							
Vidékről (részletezése a megelőző oldalón)	248	40							
Egyesektől (részletezése a megelőző oldalón)	53	40	810	60					
			10193	10				10193	10

Sarlós Lajos, ellenőr.

Bozsik István, pénztáros.

A múlt évi Grafikai Szemle bekötési táblája

már elkészült, s megrendelőinknek széjjel is küldöttük. Néhány darab azonban még rendelkezésre áll, s fővárosi megrendelőinknek 1.40 koronáért, vidékieknek (portómentesen) 1.50 koronáért adjuk.

Kedvezményes színház- és fürdő-utalványok.

A *Vígszínház* és *Uránia-színház* mintegy húsz-huszonöt százalékkal mérsékelt jegyekre jogosító utalványok kaphatók a pénztárosnál (VIII, Sándor-tér 4. sz., III. emelet 5), valamint a *Hungária-fürdő* szóló kedvezményes jegy-utalványok is. Az utalványok ára a színházakba darabonként 4, a fürdőbe 2 fillér.

Irodalmi bizottság ülése 1909 március 19-én.

Tárgy: A *Magyar Nyomdászok Évkönyvében* megjelent szakkik-
kekre kiírt pályázat ügyében való döntés.

Jelen vannak: Pollák Simon I. alnök, Wanko Vilmos II. titkár, Busay Balázs, Boros Dezső, Goldberger Ármin, Novák Alajos, Sarlós Lajos, Stalla Márton és Schornstein Jakab.

Elnök az ülést megnyitja, s kéri másodtitkár, hogy a szakkik-
kekről szóló előadói jelentését terjessze elő.

Wanko Vilmos bemutatja az előadói jelentést, s kéri annak tudomásul vételét s a díj kiadására vonatkozó javaslatának határozattá emelését.

Az irodalmi bizottság a jelentést vita nélkül, egyhangúlag magáévá teszi, s előadó javaslatához képest kimondja, hogy a *Könyvnyomdászok Szakköre választmánya által kiírt Évkönyv-*
béli szakkikkpályázaton részt vevő cikkek közül *Kner Imre* «A színharmónia» című terjedelmes és kiváló dolgozatának ítéli oda az ötvenkoronás pályadíjat.

Schornstein Jakab indítványára kimondja a bizottság, hogy az előadói jelentés egész terjedelmében a Kör hivatalos közlönyében közzéteendő.

Előadónak a jelentés megszerkesztéséért a bizottság közö-
netet ajánvaz.

Ülés vége.

Wanko Vilmos.

Előadói jelentés

A *Könyvnyomdászok Szakköre választmánya által kiírt szakkikk-
pályázaton résztvevő s a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1909. évi*
kötetében megjelent szakkikkekről.

A *Könyvnyomdászok Szakköre választmánya által kiírt szak-
cikk-pályázat* eldöntése a Kör irodalmi bizottságának fődadata
lévén: e bizottság 1909. évi február hó 5-ikén megtartott ülése-
nek megbízásából alábbiakban a szerencsém az előadói jelen-
tést bemutatni.

A *Magyar Nyomdászok Évkönyve 1909. évi* kötetében a követ-
kező cikkek tételek közé:

1. Tanay József: Kultúra a nyomdász-körökben.
2. Kner Imre: A színharmónia.
3. A játékkártyák készítménye módja.
4. Tipográfiai domború nyomtatás.
5. Grünhut Jakab: Iparunk fejlődése és a tisztaság.
6. Ifj. Aigner Antal: A könyvnyomtatás terrénuma.
7. Spitz Adolf: A könyvboríték előállításáról.
8. Bozsik István: A vonal a könyvnyomtatásban.
9. Szövetek és vásznak nyomtatása.
10. Novitzky N. László: A papiro története dióhéjban.
11. A papír vízjegyének előállítása.
12. A könyvnyomtatás föltalálása.
13. A papirostapéták nyomtatása.
14. Schopp János: Az írásról meg a betűről.
15. Valami a papiroos nyevzéséről.
16. Az írás meg a betű fejlődése.
17. Hermann Károly: A könyvboríték természetrajza.
18. Engelhardt Aurél: Villamosság a nyomdaüzemben.
19. Gondos Ignác: A ruggyanta-bélyegzők készítése.
20. A fődőképesség meghatározása.
21. Segédde-avatás kétszáz év előtt.
22. Szilágyi József: A gazdasági szervezkedés hatása a magyar-
országi nyomdaiparra.
23. Lengyel Sándor: A rajzolás aktuális kérdéséhez.

Atalábbiakban a cikkek vázlatos leírását adom, egyben közlöm
az azokra vonatkozó észrevételeimet, megjegyzvén, hogy rész-
letebben csak a pályázat eldöntésénél komolyan számba vehető
dolgozatokkal foglalkozom.

1. Tanay József «Kultúra a nyomdász-körökben» című cikkében
bámulsóan részletességgel tárgyalja szaktársi köreinknek az el-
múlt évtizedekben való kulturális működését. Dacára az időrendi
adatok rendkívüli sokaságának, élvezetes előadásban tárja elénk
a magyar nyomdásztársadalom legutóbbi kulturtörténetét, és így
hészegpítő cikknek veszük ugyan, de a pályázaton — kifejezet-
ten szakkikre vonatkozóan az — tekintetbe nem vehető.

2. Kner Imre cikkében a színharmóniáról értekezik igen rész-

letesen, érthetően, élvezetesen. A cikk alapos tanulmányokból
leszűrűt eredmények hű tükre, s arról tanuskodik, hogy írója igen
nagy szakudással bír, szakmáját szereti s szakudását nem rejti
véka alá, hanem alaposan átgondolt terv szerint megírt cikk útján
közkinccsé óhajlja tenni. A cikk bevezető részében a színek fon-
toságáról, a helyes színérzékről emlékszik meg, majd áttér a
színelmélet megmagyarázására. Meglehető részletesen, s ami fő:
élvezetes, könnyen megérthető előadásban foglalkozik a Newton
és Goethe féle színteóriákkal, kifejtvén azok mibenlétét. A továb-
biakban a spektrum magyarázatát nyújtja, s a színek szín-
színeiről tárgyal, bő magyarázatokkal világítva meg a cikk eme
részéhez készített mellékleten pompásan nyomtatott színekorongot.
Ezután áttér cikkének tulajdonképpeni tárgyára, a színharmó-
niára; nagy szakismerettel írja meg az elméleti színharmóniáról
szóló részt, nem kevesebb alapossgal tárgyalja a meleg és a
hideg színek magyarázatát, hangsúlyozván az intenzív színek
arányos területi elosztásának szükségességét. Részletesen ma-
gyarázza a kétfős, hármas és nyers színösszetételekhez tartozó
mellékletet; kifejti annak a gyakorlatban való alkalmazási módját.
Ezután a színekverés művészetéről szól, leírja a színárnyalatok,
színtakkorok és színekpi színek tulajdonságait, s behatóan tár-
gyalja a neutrális színek kontraszthatását. Mindezeket követi a
cikkekben lefektetett előismeretek gyakorlati alkalmazásának mód-
jairól szóló bő fölvilágosítás ügyes mellékletek által való
magyarázása. Ez a cikk tartalma röviden. Azt hiszem, nem esem
gyatúlzásba, ha azt állítom, hogy ritka az ily részletességgel s gy-
akorlati tanulmányok alapján megírt cikk. Könnyen érthető, szép
stílusban van megírva, s hiszünk is, hogy ez értekezésnek, mely
az annyira szegény magyar szakirodalmunk gyöngyei közé sorol-
ható, sok-sok szaktársunk fogja használni.

3. «A játékkártyák készítménye módja» című cikk írója röviden,
részletesebb ismertetés nélkül írja le a játékkártyák készítmény
módját, megemlékezőn azok századokkal ezelőtt való készítmény
módjáról is.

4. «Tipográfiai domború nyomtatás» című cikk a domború
nyomatok alkalmazásának nagyon is tapasztalható túltengéséről
szól, majd pedig a domború nyomtatás rövid történetét nyújtja.
A cikk írója ezután ismerteteti a domború nyomtatás technikáját,
a formák készítménye módját, s végül néhány jó tanáccsal szolgál a
kezdő és tájékozatlan rajzolónak a stancnikhoz való rajzaik
elkészítéséhez.

5. Grünhut Jakab «Iparunk fejlődése és a tisztaság» c. érteke-
zésében kimutatja, hogy a tisztaság elsorangú ipari s közgazda-
sági érdek.

6. A nyomtatványok izléses előállításához megbecsülhetlenül
jó tanácsokkal szolgál ifj. Aigner Antal szaktársunk a «Könyv-
nyomtatás terrénuma» című cikkében. Röviden és velősen, szinte
dióhéjban adja közre azokat a szabályokat, amelyeket a nyom-
tatványok iparművészeti, esztétikai és üzleti szempontból való
helyes kiállításánál minden jóra való, igyekvő nyomdásznak kö-
vetnie kell. Rámutat a nyomtatványok díszítésénél észlelhető
egyes ferdeségekre, s részletesebben és behatóbban foglalkozik
a rajzolni-tudás szükségességével is; végül lankadatlan tanu-
lásra, művészi érzékünk fejlesztésére buzdít. E cikkből sokat
tanulhat a kezdő, szárnypróbálgató kolléga, mivel ez általános
szabályok — bármily laktónikusan vannak megírva — könnyen
megérthető, s ez kiváló tulajdonsága Aigner szaktársunk cikké-
nek. Nem tagadható el azonban az sem, hogy szívesebben vettük
volna, ha az értekezés — gyöngyökbek kedvéért — részletesebben
foglalkozik a mesterszedés csinla-binjával, s ha a cikkben közre
adott elveket, szabályokat egy-két, Aigner szaktársunktól meg-
szokott izléssel készült melléklettel világítja meg.

7. A könyvboríték előállításáról írt hosszabb cikket Spitz Adolf
szaktársunk, s azt több példával és két melléklettel illusztrálta.
A cikk a címlapok, könyvborítékok szedésénél tekintetbe veendő
szabályokat ismerteti, könnyed és élvezetes stílusban. A cikk
tartalmát nem lehet kifogásolni, de az illusztrálására fölhasznál-
t példákat, a két papiroos nyomtatottakat kivéve, határozottan
kifogásolom. Ezek dekoratív zsánere — valjukk be őszintén —
bizony régies ízű, bár szép és kifogástalan a kivitelük; ezekkel
nem ért el Spitz szaktársunk oly hatást, mint amilyenben rész-
ről volna, ha például a legmodernebb dekoratív zsánert mun-
kából válogatja ki. Modern szedés-szabályokat s elveket ismer-
tető cikkhez modern példákat kérünk.

8. Bozsik István: «A vonal a könyvnyomtatásban». Igen tartal-
mas cikk, mely részletesen tárgyalja a lénia-készítés történetét
és módját, valamint a lénia-megrendelésnél figyelembe veendő
körülményekre hívja föl az olvasó figyelmét. Megemlékszik az
azonos elnevezésű léniai vonalképének különböző vastagságáról,
rámutat ennek hibás voltára, s ezzel kapcsolatban reformjavas-
latokat tesz, melyek elfogadása valóban üdvös dolog volna.
Végül a rézvonalak praktikus szedéséről, nyomtatásáról, tisztán-
tartásáról, valamint az ölomléniáknak a kikészítéséről mond el
egyet-mást.

9. A szövetek és vásznak nyomtatása ugyanilyen című cikkek-
kben van ismertetve. Bevezetőben szó esik a szövetnyomtatás
történetéről is.

10. Novitzky N. László a tavalyi Évkönyvben közölt cikkének folytatásaképpen közli »A papiros története dióhéjban« c. értekezését. E cikk kimerítően ismerteti a mesterséges papiros történetét, készítési módját, ennek fejlődését; valamint a papiros használatának elterjedéséről is szól, számos történeti adatot hozván föl igazolásul.

11. A papiros vízjegyének előállításáról igen rövid cikkben van szó; írja részletebben ismerteti a vízjegy előállításának több módját.

12. A »Könyvnyomatás föltalálása« című cikk rövid vázlatát adja e világra szóló esemény történetének, de eltérőleg az ilyen tárgyú értekezésektől: kerüli a közhelyek és személyi dolgok előadását, s inkább — és helyesen — a föltalálás technikai részét illető adatokat ismerteti.

13. A papirostapéták nyomtatásának technikáját ismerteti hasonló című cikk, történeti adatok közbefűzésével.

14. »Az írásról és a betűről.« Schopp János az írás keletkezéséről és fejlődéséről ismerteti; előadja, mint fejlődött az írás művészetét a fogalmat jelentő ábrázolásoktól a hangokat képviselő írásmódig. A továbbiakban a feníciaiaktól és egyiptomiaktól átvett görög betűkből kialakult latin betűknek mai alakjukig való fejlődését írja le röviden és érthető előadásban. Kimerítőbben foglalkozik a könyvnyomatás föltalálása óta használatos könyvbetű változataival, s végül megemlíti a kurzív meg díszes betűkről is.

15. »Valami a papiros enyvezéséről« című cikk a papiros enyvezésének fontosságáról, módjairól és az ezekkel összefüggő dolgokról szól röviden, velősen.

16. »Az írás meg a betű fejlődése«: Írója széles alapon, nagy szakismerettel, részletesen tárgyalja az írásnak meg a betűnek eddig való fejlődését, több hasonmást mutatva be ennek a fejlődésnek dokumentálására.

17. Hermann Károly: »A könyvboríték természetrajza«. A boríték hű tükre legyen a könyv tartalmának. Erről értekezik cikkében Hermann szaktárs, kimerítően ismertetve azokat a jól figyelembe veendő tanácsokat, amelyek a címszedésnél tekintetbe jönnek.

18. Engelhardt Aurél »Villamosság a nyomdaüzemben« című cikke keretében nagy szakismeretre valló előadásban ismerteti a villamos áram mibenlétét, tulajdonságait, az elektromotorokat és azok kezelését. Ír a világítási szervekről és a gyöngye áramú elektrotechnikáról. E cikknek sok gépmester szaktársunk látja hasznát — föltéve, hogy figyelmesen elolvassa —, mert azáltal az ismereteit olyannal bővíti, aminek tudását maholnap nemcsak föltételezik, de megkövetelik.

19. Gondos Ignác alapos részletességgel tárgyalja cikkében a ruggyanta-bélyegzők készítésének technikáját.

20. »A födőképesség meghatározása« című cikk ismerteti a festékek eme tulajdonságának megállapítására irányuló kísérletek eredményeit és a színmérővel való eljárást.

21. »Segéddé-avatás kétszáz év előtt«: E cikk írja részletesen ismerteti a nyomdász-elődeink által szokásba vett, szeretettel ápolott, de most már ismeretlen »segéddé-avatás« cerimóniáinak lefolyását.

22. Szilágyi József cikkében a gazdasági szervezkedésnek a hazai nyomdaiparra való hatásáról ír, bebizonyítván, hogy a magyar nyomdaipar mai fejlődöttsége szaktársaink folytonos, fokozatos és céltudatos szervezkedésének az eredménye.

23. Lengyel Sándor kollégánk cikkében a rajzolás aktuális kérdéséhez szól hozzá. A cikk alapos ismeretre vall, s írja nem egyszer találja fejen a szöveget. Így igen helyesen állapítja meg, hogy a rajzolni nem tudás az oka annak, hogy a szabad irány idejében oly szörnyű kombinációjú nyomtatványokat láttunk. A rajztudás szükségességét s nevelő hatását vitatja. Foglalkozik a rajzitanítás dióhéjba foglalt történetével, különös tekintettel a hazai viszonyokra. A rajzitanítás módszerei közül behatóbban ismerteti az amerikaiakat. A nyomdászok részére pedig bőven magyarázott módot ajánl rajzolni-tudásuk fejlesztésére; e terv szép, de hogy valaki önképzés útján — tanár nélkül — tanuljon meg jól rajzolni, pláne figurális rajzot is (!): talán mégsem a legjobb és legegyszerűbb módja a rajzolni tudni vágyók serkentésének.

A cikkeket tartalmazó fönti rövid ismertetéséből látható, hogy a pályázaton több cikk nem vehető számtatásba, mivel a pályázati föltételek értelmében a pályanyertes cikknek szakcikknek kell lennie.

Ekkép figyelmen kívül kell hagyni Tanay József, Grünhut Jakab, Novitzky N. László, Gondos Ignác, Szilágyi József, Lengyel Sándor cikkeit, továbbá a névalírás nélkül megjelölt és a papiros vízjegyről, enyvezéséről, a könyvnyomatás föltalálásáról, az írás meg a betű fejlődéséről s a segéddé-avatásról szóló értekezéseket.

Konstatálni kívánom, hogy e cikkeket mindegyike kiválóan megírt értekezés, de a pályázat eldöntésénél nem vehetők figyelembe,

mivel tárgyuk a könyvnyomatót mint szakmunkást közvetlenül nem érdekli annyira, mint a cikkeket másik csoportja, melyből a szak tudását bővítheti, fejlesztheti a könyvnyomatós, s amelyeknek tanácsait mindennapos kenyérkereső munkájánál gyakran alkalmazhatja.

A cikkeket másik csoportját nézve: ezek közül is kiválogatjuk a másodrangúakat; ezek közé soroljuk azokat a kis »nyúl farknyi« cikkecskéket, melyek bár nagyon-nagyon hasznos és tanulságos dolgokról szólnak, a pályázat eldöntésénél szintén nem vehetők figyelembe; ilyenek a játékkártyák, szövetek s vásznak meg a tapéták nyomtatásáról, a domború nyomtatásról, a villamosságáról, valamint a födőképesség meghatározásáról szóló értekezések.

Ily alapos rostálás után az alábbi öt cikk közül kell a legkiválóbbat kijelölnünk; ezek:

Kner Imre cikke a színharmóniáról;
ifj. Aigner Antalé a könyvnyomatásos terepnumáról;
Spitz Adolfnak és Hermann Károlynak egy-egy cikke a könyvborítékokról;

Bozsik István cikke a vonal nyomtatásbeli szerepéről.
Az Évkönyv szakcikkei közül föntiek emelkednek ki mint kiváló gyakorlati értékű értekezések; a keze munkája után élő könyvnyomatós ezeknek látja legtöbb hasznát.

Kner Imre cikke — mint már említettem — elsőrangú a maga nemében.

Aigner kollégánk tanácsait nagyon sokra értékeljük, és csak sajnálhatjuk, hogy — a gyöngébbek kedvéért — részletesebben nem foglalkozott a cikk tárgyával, bár hangsúlyozni kell, hogy a cikk tömörsége dacára is könnyen megérthető szabatos s könyved stílusá révén.

Spitz és Hermann szaktársaink egy tárgyról írnak, de míg az utóbbi csak általánosságban tárgyalja a könyvboríték természetrajzát, addig Spitz szaktárs részletesebb előadásban tárja föl a címlap szedésének csinált-bíját.

Bozsik Istvánnak a vonal könyvnyomatásban való szerepéről írt cikke is kiváló alkotás, s értékét csak emeli az a körülmény, hogy e tárgyról csak igen kevés értekezés jelent meg az utóbbi időben.

Föntiekre való hivatkozással tisztelettel javasolom a t. irodalmi bizottságnak, hogy a Szakkör által kiírt szakcikkpályázaton részt vevő cikkeket közül Kner Imre »A színharmónia« című cikkének illetésség oda az ötvenkoronás pályadíj.

Budapest, 1909 március 15-ikén.

Wanko Vilmos, előadó.

Fotografus kedvezménye tagjaink részére.

Erdélyi M. cs. és kir. udv. fényképész (Budapest IV, Semmelweis-utca 2. sz., a Kossuth-Lajos-utca sarkán) Szakkörünk tagjainak fényképek készíttetésekora a következő kedvezményt adja:

6 darab vízi-fénykép	6 korona,	12 darab	10 korona.
6 „ kis makartkép	14 „	12 „	24 „
6 „ kabinétkép	16 „	12 „	26 „
6 „ makartkép	20 „	12 „	36 „

Megrendelés alkalmával az illető szaktársnak a legutolsó hóról szóló nyugtával kell igazolnia, hogy tényleg tagja a Szakkörnek.

A Grafikai Szemle hirdetéseinek szabott árai:

a) Egész oldalnyi hirdetés:	egy évre	240.— korona.
„ „ „	fél évre	130.— „
„ „ „	negyed évre	70.— „
„ „ „	egyszeri közlés	30.— „
b) Fél oldalnyi hirdetés:	egy évre	130.— „
„ „ „	fél évre	70.— „
„ „ „	negyed évre	40.— „
„ „ „	egyszeri közlés	20.— „
c) Negyed oldalnyi hirdetés:	egy évre	70.— „
„ „ „	fél évre	40.— „
„ „ „	negyed évre	25.— „
„ „ „	egyszeri közlés	13.— „
d) Nyolcad oldalnyi hirdetés:	egy évre	40.— „
„ „ „	fél évre	25.— „
„ „ „	negyed évre	15.— „
„ „ „	egyszeri közlés	8.— „

Az apró hirdetéseknek az ára az első közléskor petít soronkint negyven fillér; minden további közlés ötven százalékkal olcsóbb.

Szerkesztik Tanay József és Novák László. Kiadó tulajdonosa a Könyvnyomdászok Szakköre. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V, Hold-utca 7. sz. (telefon 36—02). Nyomatott a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság nyomdájában, Sas és Bauer budapesti papírraktáros cégnek a papirosára. — Előfizetési ár: egész évre 4 korona, fél évre 2 korona. Egyes szám ára 30 fillér

Baer Ottó festékgyárai.

Telefon :
93—29.

A grafikai iparágakhoz szükséges összes
□ fekete és színes festékek gyártása. □

Telefon :
93—29.

Különlegesség: a „VORAN“ kő- és könyvnyomdai fekete festék; eddig felülmulhatatlanul gyorsan szárad.

Grafikai osztály :

A kő- és könyvnyomdai szakmához szükséges összes kellékek raktára.

Vezérképvisellete és nagy raktára

a „Chromo“ altenburgi papírgyárnak,
J. Friedrich Daechsler langentalen-
heimi kőbányájának,
Hutter és Schrantz nemezgyárának.

Hengeranyaggyár és hengeröntő-
műhely.

Litográfiai kövek.

Kőrforgógép-nemez, könyvnyomdai gé-
pekhez való alátét-nemezek, stereo-
típiai matrica-nemezek. □

Budapesti gyártelep : VII. ker., Gizella-ut 53. szám.

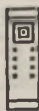
BERTHOLD H., BERLIN SW

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰÖNTŐDE RÉSZV.-TÁRS.

Fiókok: Wien, Szt. Pétervár, Moszkva és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet és betűújdonóságokból, rézléniákból, vignettákból és a t. • Legnagyobb választék orosz betűkből. • Teljes nyomdai berendezések gépekkel és segédeszközökkel. • Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

Pusztafi R. és társa, Budapest V, Akadémia-u. 8.
a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak.

Ne vásároljon semmiféle vágógépet !!

mielőtt erről szóló árjegyzéket nem hozatott Krause Károly lipcsei gyárából, vagy ennek képviselőjétől: Kaufmann Gyulától, Budapest, VII. ker., Kertész-utca 37. szám alatt.

OTT H. ADOLF

BÉCSI KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR

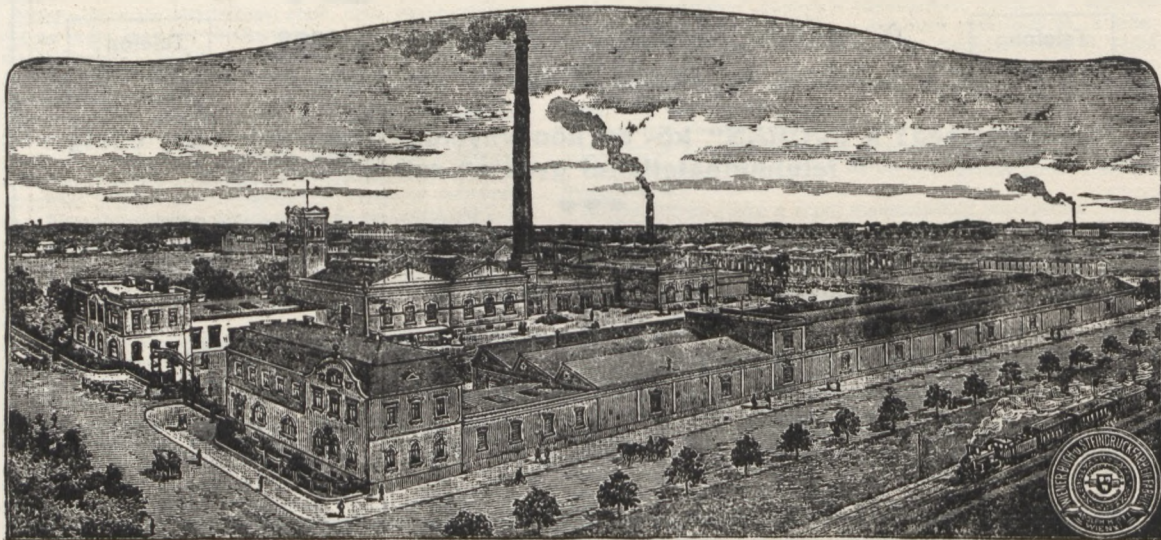
WIEN, XI., FICKEYSTRASSE 13.

Magyarországi vezérképviselet és bizománynál raktár
BALOG MIKSA ÉS TÁRSA

GRAFIKAI SZAKÜZLET,

BUDAPEST, VI. KERULET, SZÍV-UTCA 66.

Telefon: 80-23.

FEKETE ÉS SZÍNES KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI, [FÉNY-] ÉS BÁDOGNYOMDAI, VALAMINT KÖNYVKÖTŐI ÉS UJSÁGFESTÉKEK, KENCÉK ÉS HENGERANYAGOK GYÁRA.

Távíráli cím: WIENERFARBEN.

WÖRNER J.

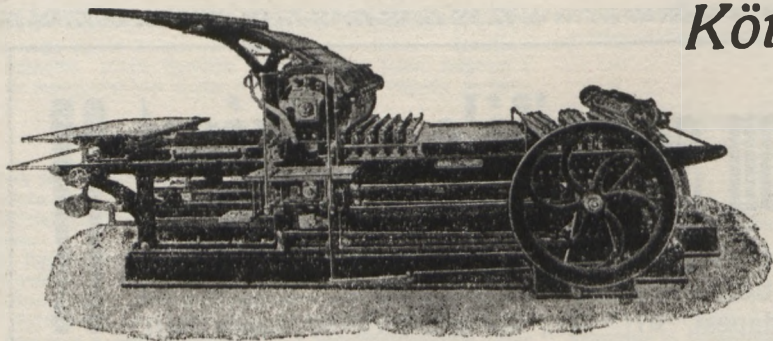
ÉS TÁRSA

GÉPGYÁRA BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyorsajtók vasuti rendszerű menettel. Könyvnyomdai gyorsajtók két- és négy pályás görgőjárattal. Kromottpiai gyorsajtók rövidített ívkivezetéssel, a gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatú gyorsajtók elől kirakóval. Könyvnyomdai gyorsajtók görgőpályával. Könyvnyomdai kézisajtók.
 ◯ ◯ Könyvkötő-gépek. ◯ ◯

Körforgó nyomógépek

ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyság számára.

Josef Anger & Söhne

Gépgyár és vasöntöde
Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐJE:
Silberer A., Budapest, Dob-u. 53.

KÖNIG ÉS BAYER

= fotocinkográfiai műintézete =
Budapest VII, Kazinczy-u. 32.

KLISÉK mindenem képes nyomtatványokhoz a legjobb kivitelben.

AUTOTÍPIA. ≡ KROMOTÍPIA.
≡ FOTOTÍPIA. ≡ FOTOLITO. ≡

Házonkioldóli felvételek.

Első magyar könyv- és könyomdai festék- és hengeranyag-gyár.

BERGER ÉS WIRTH

Gyártelep: Budapest IX,
Márton-utca 19. sz. alatt.

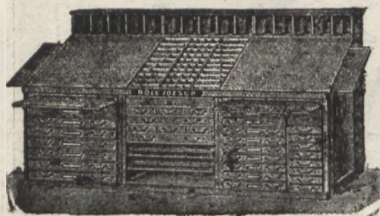
A cég törzsgyára: Lipcsében (Németország).

Ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festékek, kencék, bronzok a grafikai iparágak részére. Hengeröntő műhely lapos és körforgó gépekhez. Olcsóbb s jobb a házi öntésnél. »Patent«, »Viktoria« s »Bianca« hengeranyag kockázott és sima táblákban. _____ Telefon-szám: 56—64.

Fiókgyárak: Berlin, Barmen, Florenc, London, New-York, Páris, Szentpétervár.

BÖLE JÓZSEF

első magyar
könyvnyomdai szakasztalossága
Budapest, Horánszky-utca 3.

Állandó raktárt tart betű-szekerények- s regálisokból, könyvkötői felszerelvényből. Javításokat pontosan eszközöl. Elvállal minden más asztalosmunkát is.

Bozsik István szakköri pénztárosnál (VIII, Sándor-tér 4, Gutenberg-Otthon) kapható:

A magyar állam nyomdászattörténeti térképe.

Tervezte és magyarázó szöveggel ellátta: Firtinger Károly. — Ára 60, póstán küldve 70 fillér. Évkönyv-vásárlók fél áron kapják.

Magyar Nyomdászok Évkönyve 1909. évre.

Huszonnegyedik évfolyam.

Szerkesztette: Novák László.

Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre Budapesten. Terjedelme több mint tizennégy ív, mellékleteinek száma huszonhét. Tartalom dolgában fölülmúlja az összes korábbi köteteket. Ára 4 korona. Megrendelhető Bozsik István pénztárosnál Budapesten, Sándor-tér 4. szám.

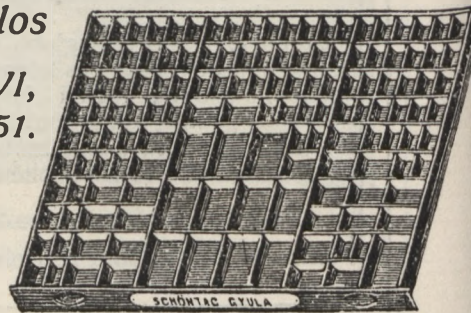
Schöntag Gyula

szakasztalos

Budapest VI,
Váci-körút 51.

Kis antiqua-
szekrény 7,
nagy 9 kor.

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

Koblinger Gyula

fotocinkográfiai
műintézete.

Budapest VII, Csengery-utca 22. szám (telefon 14-61).

Készít mindennemű kliséket művekhez, folyóiratokhoz, árjegyzékekhez meg hirdetésekhez. Építészeti stb. terveket fotolitográfiailag sokszorosít. — Alapítás éve 1892.

Fiókfestékgyárak: Berlinben, New-Yorkban és Chicagóban. Minden a grafikai sokszorosító szakokhoz való festék elismert jó minőségben.

Magyarországi s ausztriai raktár:
CARMINE HUGÓ
grafikai szaküzlet

Bécs **BUDAPEST** Prága
VI, KIRÁLY-UTCA 26. SZ.

Kitüntette: Páris 1900: Grand Prix a két aranyérem; Saint Louis 1904: nagy díj; Bordeaux 1907: Grand Prix. — Telefon 14-16.

Cheque-számla a m. kir. postatakarék-pénztárnál Budapest 22.610. sz. a. Cheque-számla k. k. Post-Sparkassen-Amt Wien Nr. 55.518.

REPRODUKÁLÓ MŰINTÉZET

WESZELY LIPÓT ÉS TÁRSA

KLISÉK

BUDAPEST

V. Dorottya-utca 11.

AUTOTIPIA · FOTOTIPIA
KROMOTIPIA · FOTOLITO
MINDENNEMŰ RAJZOKAT

A LEGJOBB KIVITELBEN.

REIT & CO

HAMBURG

DRUCKFARBEN
FABRIKEN

Főraktár és iroda:
MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Súlyom-utca 13.

Lorilleux Ch. és Társa

a világ legrégibb és legnagyobb nyomdai, könyomdai és könyvkötészeti festékek gyára Budapesten.

Az 1889. és 1900. párizsi világkiállításokon versenyen kívüli jury-tag.

GYÁR: BUDAFOKON

BUDAPEST MELLETT. ☎ TELEFON-82. 37-59.
11 gyár és 40 lerakat az egész világon.

Grand Prix:
St.-Louis 1904,
Lüttich 1905, és
Milano 1906.

Festékek a kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti, valamint az összes grafikai szakmák részére. Másoló-festékek. Arany- és ezüst-festékek. Kencék. Hengeranyag és azok öntése. Preparált papirok könyomdák részére.

Alapított az 1818. évben.

Alapított az 1818. évben.

Iroda és raktár: IV. ker., Ferenc-József-rakpart 27. sz.

Bélyegző-metszés.
Mechanikai műhely.
Galvanoplasztika.

Ólomzár-gyártás.
Tömöntöde.
Rézlénia-gyártás.

Első magy. betűöntöde

☐ részvénytársaság ☐

Budapest VI, Dessoeffy-utca 32. sz.

Telefonszám 23—70.

Dús raktárt tart folytonosan magyar, német,
tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből,

körzetekből, rézléniaiból és kizárásokból,
továbbá a legkülönfélébb ékezetekből és
egyéb nyomdai felszerelvényekből. Egész
nyomdai berendezések jutányos árban és
☐ gyorsan fogantatosíthatnak. ☐

UDONSÁG!

UDONSÁG!

Egyetemes tabella-alapzat

Czettel és Benétner szabadalma.

